

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A drótozott szikla.

Budapest, január 9.

(K.) A magyar parlamentnek három pártja van s tán ez is fölösleges fényűzés. Az angol parlament ugyanis kettővel is elég jól megvan. Igaz, hogy aztán a német parlamentben valami nyolc párt tülekedik s a francia se adja sokkal alább. De másrészt a többi európai parlament annál szegényebb pártokban s ha az ember kissé utána szánolna, meggyőződhetnének róla, hogy Európa valamennyi törvényhozása nagyon kevés párttal gazdálkodik. Valamennyit össze lehet adni s a szám alul marad a harmincon. Ausztria pedig egy maga huszonnyolc pártot számlál, ennyi vonul a választásokból az új parlamentbe. Huszonnyolc párt! Micsoda atomizálódása egy nemzeti testnek! Micsoda karrikaturája a politikai sorakozásnak! Hát lehet ezt komolyan venni? Vagy jobban mondva, lehet ezt *nem komolyan* venni? Hiszen eddig is voltak Ausztriában ifju-cskek és ó-cskek, ifju-ruthének és ó-ruthének, ifju-szlovének és ó-szlovének, de most már ifju-románok és ó-románok is lesznek. Pedig egész Ausztriában talán öt román mandátum ha van, sokkal több nincsen. S még ezek is szétesnek ifjakra és óregre. Hát ilyet se az ifju-, se az ó-, de még a legőregebb románok se láttak.

Mit lehessen huszonnyolc párttal csinálni? A legokosabb mindenesetre az volna, ha egy becsületes Barnum szerződtené az egész tábor s vinné mutogatni pénzért. A civilizált világban tüneményes volna a sikere, de a civilizálatlan világ is eléggé megbámulná. Mert nem hétköznapi látványosság egy parlament, mely potom huszonnyolc pártra van szakadva s egyik a másikat, mindegyik egymást és mindegyik valamennyit megfojtaná egy kanál

vizben. Ennek a huszonnyolc vadállatnak egymásra eresztése és pedig minden biztonsági ketrec mellőzésével: hát ez aztán olyan produkció, aminőre még Barnum se igen hivatkozhatnék az ő meglehetősen változatos multjából. S aztán ennek az újfajta ritkasági muzeumnak volna még egy egészen különös sajátossága is. Mert más ketrecben csöndesen megvannak a vadállatok, míg egymás közt moroghatnak, s a bestia akkor tör ki belőlük, ha valami szelid idegent mutogatnak nekik; de ez a huszonnyolc vad akkor csattogtatja a fogát, ha magára hagyják. Ezek egymást falják fel, ha lehetne. Ellenben valamennyien megbékélnék, ha csak a legkisebb magyart emlegetik nekik. Akkor mind a huszonnyolc párt csak a szegény magyarra veti magát. Ez az egy szál magyar, akit össze kellene morzsolni, megbékíti egymással a vadakat s huszonnyolc pártból csodálatosan egységes párt lesz, ha arra nyílik kilátás, hogy Magyarországot ki lehet zsákmányolni. Hát ilyen különös parlament ez s nyilvánvaló, hogy Barnum még tudna vele valamit csinálni, de hogy Koerber ur is tudna: azt ő maga sem hiszi.

S ez a karrikatura, ez a torzparlament, mely széles e világon csak józú mosolyt csalhat a nézők arcára, a mi szemünkből könnyeket sajtolhatna. Ami az egész világnak kész neveltség, nekünk szomorú látványosság. Nekünk foglalkozunk kell vele, sőt nagyon komolyan kell foglalkozni, hogy vajjon egy sziklát repesztett-e huszonnyolc darabra valami pokoli erő s azért látjuk Ausztriát darabokra hullani, vagy pedig már kadáver-e az, amit odaát az enyészett ennyire megbomlasztott? Nekünk még remélnünk kell, hogy szikla repesztett annyi darabra. Mert nekünk arra van szükségünk, hogy Ausztria szikla legyen.

S ámbátor egy szétrepedt, darabokra esett szikla annyi, mintha nem is volna, még ez a kedvezőbb eshetőség volna. Talán valami csuda-drótos összedrótozza a sziklát, ami merő képtelenség ugyan, de Ausztriáról van szó, ahol minden lehetséges, még a drótozott szikla is. S ha drótozott szikla volna Ausztria, mégis csak el lehetne valahogy sziklának fogadni. De ha már kadáver és azért bomlik atomokra, mert az enyészett kikezdte a tehetetlenné vált anyagot: akkor ez nagyobb baj, melynek veszedelme áterjed mireánk is. A darabokra szakadt Ausztriámég nem, de az oszlásnak indult néhai Ausztria nekünk is baj lehetne. S azért nem szabad nekünk kacagnunk a kacagókkal, azért kell nekünk az általános európai nevetés közben — ha nem is szomorkodni, de legalább is vigyázni. Nem tudhatja azt ma senki Magyarországon, hogy nem nevet-e a maga baján s nem nevet-e legalább is — *korán*.

A jövő meg fogja mutatni, lesz-e még Ausztriából az a szikla, melyre a monarkia-ban Magyarországnak szüksége van; lesz-e, ha más nem, legalább drótozott szikla? De addig is óvatosság a Magyarország dolga. Ugy lehet, hogy a monarkia érdekeit Magyarországnak kell a vállain vinni, mert Magyarországnak még van erős válla, amit nem lehet elmondani a huszonnyolc pártra szakadt Ausztriáról. Ugy lehet, hogy a maga érettségének, erejének, megbízhatóságának és komolyságának most kell majd az egész világ előtt próbáját megállnia, mikor a neveltséges Ausztria mögött a komoly Magyarországot fogják keresni. Ugy lehet, hogy a monarkia nem a mulatós Ausztria huszonnyolc pártja, hanem a munkás Magyarország egysége szerint fogják megítélni. S erre az időre óvatosság a Magyarország dolga Ausztriával és önmagával szem-

T A R C A.

Theatralia.

(Színházi vázlatok.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: **dr. Szécsi Ferenc.**

II.

Az eredeti drámaírás pangásának valódi okait hamis nyomon keresik azok, akik következtetések során nem méltatják eléggé a *dráma-irodalom és a színpad közt szükséges kontaktust*, amely — amint említettem — nálunk általában hiányzik.

Különösen személyi tekintetben nincs meg a barátságos érintkezés folytonos kapcsolata, mely az eredményes együttműködéshez épp ezen a téren annyira szükséges.

Kölesönös idegenkedés és kicsinylés, félreértések és előítéletek, az okok és okozatok fatális láncolatában olyan circulus vitiosus-szá alakulnak, amely két sokat emlegetett általánosságot, két nemleges fővádat foglal magában, tudniillik: egyrészt a *színház hiányzó irodalmi színvonalát*, másrészt a *dráma-irodalom hiányzó színpad-képességét*.

Erdekes, hogy amíg egyik oldalról az irodalom azzal vádolja a színpadot, hogy nincs elég igaz érzéke a literáris törekvések iránt, más oldalt a színház állandóan azt panasolja, hogy az irodalom vajmi keveset törődik a gyakorlati színpad működésével.

E fejtegetések keretén tulmenne annak az eldöntése, hogy irodalom és színház közül melyik a vitatkozó püspök és melyik a rabbi, akikről azt zengte a pártonkívüli költő, hogy: „Doch mich will es fast bedünken.“

Színházi körökben gyakran hallani, hogy az *irodalmi társaságok* édeskeveset érdeklődnek az

aktív színpad törekvései iránt. Időnkint kiírják ugyan a szokásos, kívül álló irodalombarátok által dotált szindarabpályázatokat is, de ezek főként a dráma-irodalom akadémikus érdekeinek szolgálására vannak szánva és így a modern, aktív színházi élet követelményeire alig vannak tekintettel.

Természetes tehát, hogy ezeknek a pályázatoknak különben is gyöngye, idestova a közhumor prédájává váló eredményei a színházakra nézve rendszerint még akkor sem bírnak jelentőséggel, ha nagy ritkán egy-egy *könyvdráma* véreknélüli égeréjét hozzák napvilágra a nagy garral vajudó hivatalos hegyek.

Az irodalmi társaságok, úgy látszik, meg vannak győződve arról, hogy kötelezettségeiknek mindenképpen eleget tettek, a mikor néhanapján, szük körben, az elvont dramaturgia teréről bőlelelet-kritikai általánosságokat olvastatnak fel és még szükebb körnek szánt, borongó színház-történelmi elmékedéseket tesznek közzé. Ellenben a modern színpad eleven életének, a *színházi közlének esztétikus irányítását* teljesen a sajtóra és magukra a színházakra bízzák.

Csakugyan vajmi ritkán hallunk szellemi életünk eme vezértüteleinek olyas kezdeményezéséről, mely a színházak népszerű gyakorlati működésének igénybevétele útján a nagy közönség szellemi látóhatárának tágítására, színpad-irodalmi kegyeletének kielégítésére és színházi izlésének nemesítésére törekednek.

Az eredeti drámaírás hanyatlásának eléggé aggasztó ügye is ugyancsak kevés főfajást okoz irodalmunk hivatalos fórumainak, amelyek azt hiszik, hogy az erre vonatkozó oknyomozó diagnózis és a tevékeny orvoslás dolgában is teljesen kielégítő művelnek, amikor a pályázatok ugynevezett „eredményeinek“ kihirdetésekor keserü, de elmés mókákban figurázzák ki a dráma-irodalmi iparosítás hiányos helyesírását.

A *napi sajtó* legnagyobb része folytonosan tevékeny jóindulattal támogatja a színházakat és

igaz ügyszeretettel pótolja mindazt, amit e részben az irodalom ere tulajdonképpen hivatott testületei elmulasztanak. Müintézeteink legfeljebb csak akkor panaszkodhatnak a kissé lanya védelem miatt, amikor egynémely színházellenes körökből időnkint erőd hideg áramlat ellen kellene hathatósan oltalmazni színházainkat, amelyek „hivatalosan“ *kulturintézetek*, amíg tőlük követelnek valamit, de azonnal *vállalatokká* lesznek, ha számukra kellene valamit juttatni...

Egyébként irodalmi viszonyainkat érdekesen jellemző tény, hogy a drámaírás dekadenciája közepette a szórványos termelés egy-egy vizsgálató reménysugara, életjele, csaknem kivétel nélkül a *hírlapírás* lázas és szüntelen munkában elfoglalt köréből kerül ki.

Es az *egyes drámaírók?*

Hát ezek legnagyobb része egyénileg is elég távol áll a színpadtól.

Társadalmunk kasztszerű tagoltságából kifolyólag az *irodalom embere általában kicsinyli a színházi embert*, mert irodalmi iudicium gyakorlására képesítettnek, tehát illetékesnek nem tartja, — viszont a *színházi ember általában kevésbe veszi az írt*, akiben nem lát elég gyakorlati tudást és jártasságot ahhoz, hogy a praktikus színpad dolgaiba hivatottan belésszólhasson.

Ezt a sajnos, kétoldalú tényt lehet — szégyenkező udvariasságból vagy opportunus okosságból — letagadni, de megcáfolni nem.

Mi természetesebb tehát, mint az, hogy a darab benyújtásától kezdve annak a színrekerüléseig, a személyes érintkezésben ugyancsak kevés örömet okoznak egymásnak az író meg a színház.

Egy pillanatilag se ringatózzék a szerző abban a hitben, hogy a „színházak“ el vannak ragadtatva, mikor a darabja próbáin részt akar venni.

Már a szándék is lehangoz, a kivétel pedig legtöbbször kétségbejejt.

Egy kedélyes szerkesztőség falán olvastam

ben. Óvatosság, erögyűjtés, békesség és az a törekvés, hogy a magyar nemzetnek egységét, melyet ez a mostani kormányzat olyan szépen kezdett kiépíteni, semmiféle titkos aknamunka meg ne bontsa, meg ne rontsa. A magyar nemzet egysége: erre mindenkor szükség volt, de sohse nagyobb, mint mostan, amikor az osztrák parlament elérte pártok dolgában a világrekordot s egymagának több pártja van, mint körülbelül egész Európának. Ilyen sok párt sok bolondot csinálhat: az okosat helyette az egységes magyarságnak kell és lehet csinálnia. S ebben a tudatban talán érdemes is visszafójtani a nevetésünket, mely egyébként nagyon is érthető volna, mikor Ausztriának most már annyi pártja van és egyetlen feje sincsen...

BELFÖLD.

A miniszterek Bécsben. Bécsből jelentik: Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ma Ferenc Ferdinánd főhercegnél tisztelegtek. Széll Kálmán miniszterelnök és Darányi Ignác miniszter holnap délután Lukács Béla temetésére visszaérkeznek Budapestre. A miniszterelnök a mai nap folyamán több kitűnőség látogatását fogadja, köztük dr. Körber osztrák miniszterelnökét és Kállay Béni közös pénzügyminiszterét. Déután a miniszterelnök gróf Goluchowski külügyminisztert látogatta meg.

Az iparfejlesztési ügyosztály új vezetője. A kereskedelemügyi miniszter — mint értesülünk — az iparfejlesztési ügyosztály vezetésével dr. Hegyes-halmi Lajos miniszteri titkárt bízta meg. Az iparfejlesztési ügyosztály az iparfejlesztési szakosztálynak van alárendelve, amelynek főnöke tudvalevőleg Szevényi József miniszteri tanácsos. Az iparfejlesztési ügyosztály kiválóan rátermet vezetőt kapott dr. Hegyes-halmiban, aki a kereskedelemügyi minisztérium fiatalabb generációjának egyik legtehetségesebb, legképzettebb embere és már eddig is többször volt nagyobb szabású feladatok önálló intézésével megbízva.

Az igazságügyminisztérium új otthona. Az igazságügyminisztérium tudvalevőleg a földmívelésügyi minisztérium épületében van elhelyezve. Mint félévesen jelentik, az igazságügyi minisztérium zsellérkedését meg akarák szüntetni és a minisztérium részére külön palotát fognak emelni. Az új palota helyének kérdésével és ezzel kapcsolatban az építési terveivel most foglalkoznak a minisztériumban. Ezzel

egyszer, hogy: „A szíves marasztalást ne tessék komolyan venni!”

Hát hígyjék el a tisztelt szerzők, akiket illet, és ne vegyék rossz néven az őszinte szókimondást, bizony így van ez a színháznál is.

Meglehet, sőt valószínű, hogy a krónikus nyájasságtalanságban szenvedő direktortól kezdve mindenki mosolygó előzékenységekben fog kitűnni, amikor a kedvelt szerző a meghívás formáját komolyan találja venni, de aztán, mikor „maguk közt” vannak, rendszerint magukon kívül fogják egymás haját tépni a jó „színházlak.”

Es vajjon miért? — kérdezheti a be nem avatott.

Nos hát megmondom szépítgetés nélkül, kerekén.

Az írói joggal illeti komoly szó a darabja előkészületénél, de drámaírónak, kevés kivétellel, nagyon is kevés színházi szakemberek, nem ismerik eléggé a gyakorlati színpadot, hogy a színház előkészítő munkájában tevőlegesen és hasznosan részt vehessenek, hogy a próbák ellenőrző és kipróbáló tapasztalásait kellően értékesítsék és hogy ekként színpadképes, hatásos műveket alkothassanak.

Ez a saját tapasztalás tehát két, egymással szoros okozati összefüggésben levő momentumban jelentkezik:

1. a szerző az előkészületek során nem tud kellő szakavatottsággal oda hatni, hogy intenciói a saját értelmezésében valószínűsítsenek meg;

2. a próbákban nem készíthet a darab.

A próbák fontos munkája ugyanis a drámai műnek nemesak mechanikus betanítására, színpadra állítására szolgál, hanem folytatása és betelése kell hogy legyen az író munkájának; a szemléltetőknek, a tartalom magjának szakértelmű kihozatala, az arányok megállapítása, a hatások szemiképi kipróbálása.

Ezért szükséges, hogy még a legszakértőbb rendezői tevékenységet is szüntelen kiegészítse a szerző illetékesen tolmácsoló párhuzamos munkája, mint aki „suorum verborum optimus interpres.”

Igen ám, de a jó tolmácsnak mindkét nyel-

kapcsolatban Plósz Sándor igazságügyminiszter a minisztérium belső szervezetének és beosztásának rendezésével is foglalkozik. A központi számvédelmet valószínűleg szét fogják osztani a királyi táblai elnökségekhez és ezeknek az elnökségeknek igazságügyi közigazgatási hatáskörét kibővíti, hogy ez által az ügymenet gyorsabb és egyszerűbb legyen, s az itélőtáblai elnökök ne legyenek kénytelenek a minisztériumhoz oly ügyekben fordulni feliratokkal, amelyeket a helyi viszonyok ismerete mellett ők maguk is nyomban célszerűen elintézhetnek.

Jelölés. Marosvásárhelyről táviratozzák: A Lukács Béla halálával megüresedett első kerületi mandátumra Geréb Béla polgármestert fogja jelölni a szabadelvűpárt. (M. T. I.)

KÜLFÖLD.

Deschanel és a nacionalisták. Nagy zenebonát okozott a francia polikusok körében Deschanelnek a francia kamara elnökvé történt megválasztása. A nacionalista lapok ujjongva regisztrálják ezt a hírt s azt saját győzelmi kontójukra írják. Egyuttal megbizonyultnak látják a Waldeck-Rousseau-kormány gyűnőségét, s a kabinet nagy veszteségének minősítik ezt a választást, amely szerintük megmutatta, hogy a kormánynak nincs elég őszinte barátja, de van a saját pártjában is temérdek ellensége. A Gaulois azt mondja, hogy Deschanel nemcsak a városi pártjában a vezérése, A radikális lapok megtámadják azokat a republikánus képviselőket, akik a titkos szavazás oltalma alatt Deschanelre szavaztak, holott mások a választóktól való félelmükben mindig a minisztériummal szavaztak. Egyébként majd kitérünk az egyesületi törvény tárgyalásokról, hogy a kabinet állása éppenséggel nem rendült meg.

Huszonnyolc párt egy parlamentben.

— Az osztrák képviselőválasztások. —

Budapest, január 9.

Huszonnyolc párt — nem kevesebb — vonul be az osztrák parlamentbe, hogy a mozaik-ország sorsát igazgassa. Valóságos bábeli zavar várható mindjárt az első ülésen, mert ezek a pártok korántsem jegecesedtek ki tökéletes formában, hanem többnyire helyi kortesfogások és izgatások szüleményei s alapelveik sokszorosban érintik egymást. Így például egész sor olyan párt van, amely az agrárkérdésekben együtt jár, de a nyelvkérdésben és közigazgatási programban merőn eltér egymástól. E pártgyűvelemben résztvesznek oly pártok is, amelyeknek egyelőre csak egy tagjuk van.

vet egyaránt jól kell bírnia. Hogy a szerző az előkészületeknél egyrészt az intenciói megértésével magának és a színháznak hasznos szolgálókat tehessen, másrészt a próbákban szerzett becses és tanulságos tapasztalásokat kellően értékesíthesse, feltétlenül szükséges, hogy a gyakorlati színpad ezernyi csinált-bíját alaposan ismerje, a szövevényes gépezet minden kerekét, rugóját, esavárját külön-külön és a maguk egymásba nyúló összműködésében. Azt a komplikált szervezetet, amelynek a szerző dolgot ad, azt a kívülről „lát-hatalan munkát”, melyet a laikus alig ismer, tehát legtöbbször komolyan sem vesz, érdeme szerint nem becsüli.

Már pedig azzal a hozzáértő tájékozottsággal, a színpadi mesterség eszközeinek és szabályainak, fogásainak és műnyelvének azzal a technikai tudásával a mi drámaírónk a legtöbb esetben egyáltalában nem rendelkezik. Egyszóval nem ismerik eléggé a színpad világát. A színészeket, akiket megszólaltatnak, a színház szükségleteit és törekvéseit, amelynek a magukéval együtt erkölcsi s anyagi hasznára akarnak lenni, de még a közönséget sem, amelyhez szólnak.

A magyar szerző rendszerint lihetőlenül távol áll a színpadtól és annak embereitől; tárgyi és személyi irányban nem közelodik eléggé a színházhoz, hogy ebben szeretetteljes bizalmat és előzékenységet ébresszen az eredeti drámaírás iránt, amelynek föllendítését végre is első sorban a színházaktól várja és követeli.

A magyar drámaírók nagy része még a színpaddal való külső érintkezést is fölöslegesnek tartja. Akárhány ismert színpadi író tudok, aki még a színházak előadásaira is ritkábban jár, mint bármelyik közepes buzgósgú habitú.

Ez mindenképp arra mutat, hogy az író vajmi kevésbé becsüli azt a sok értékes tanulságot, amely egyik-másik színdarabok már csak ismételt megnevezéséből is, az előadások személyi és tárgyi részleteinek és a közönségre gyakorolt folyton változó hatásának szorgos megfigyeléséből, még a tapasztaltabb szerző számára is, kimeríthetően lenni ered.

Nevezetes momentum az eddig ismeretes választási eredményekben az ifju-csehek újabb veresége. Ez a párt megint öt mandátumot veszített Csehországban és egyet Morvaországban, összes vesztesége tehát már eddig 11 mandátum. A keresztény-szociálisok is több ütközetet vesztek. Luegernek Csehországban két mandátumuk volt csupán, de tegnap mindkettőt elhódították tőlük s ezzel Csehországból végképpen eltűntek. A demagógoknak terrénuma immár Bécs városán és Alsó-Ausztrián túl egyáltalán nem terjed. Nem is olyan régen még hódító hadjáratot terveztek az összes tartományokban. Számhátlégy gyarapodott azonban Schönerer csoportja, melyet az új Reichsrathban legalább 12 tag fog képviselni.

Az ismertebb osztrák honatyák közül megválasztották tegnap Laczkót, az ifju-csehek egyik vezetőjét, akinek a neve annak idején bejárta az egész sajtót abból az alkalomból, hogy az uralkodó egyik delegációsális cerele alkalmával szokatlan éles hangon mondott kritikát pártjának állambontó törekvéseiről. Eger városa óriási többséggel ismét Schönerert választotta bizalmának letéteményesévé, így hát az ultra-radikális demagóg karakterisztikus alakja a jövőben sem fog hiányozni a Reichsrath tanácskozási-teremének legfelső padjából. Hűségese fegyvertársát, Irot ujjolag a parlamentbe küldte választóinak bizalma.

Bécs, január 9.

Ma választ a negyedik kuria Alsó-Ausztriában, Tirolban, Sziléziában, Vorarbergben, Salzburgban, Görzben és Isztriában. Tirólból azt jelentik, hogy báró Dipaulit barátai újra jelölték.

Bécs, január 9.

A mai választások, amelyeken a falusi községi választók járultak az urnákhoz, azzal a meglepetéssel végződtek, hogy báró Dipaulit exminisztert, aki az ötödik kuria választásakor kibukott, a klerikálisok mandátumhoz juttatták. Ezt nyilván nem remélte Dipauli, mert már régebben mondotta mindenfelé, hogy nem reflektál mandátumra, most azonban több mint valószínű, hogy meg fogja tartani a mandátumot. A falusi községi választásai egyébként a pártok számárnyát nem változtatták meg.

Bécs, január 9.

A falusi községek mai képviselőválasztásairól eddig a következő eredményeket jelentik: Görzben Gaberick Oszkár (nemzeti szabadelvű szlovén), Gradiskában Antonelli Jánost (olasz szabadelvű), a trieszi első választótestületben Aquaroli Józsefet (olasz szabadelvű) Bregenzben Fink Jedokot (pártonkívüli), Feldkireben Thurnher Mártont (pártonkívüli), Salzburgban Unterladstätter Alajost (katolikus néppárti), Troppauban Herzmansky Rikárdot (németnéppárti), Freudenthalban Kaiser Agost tanárt (német néppárti), Teschenben Michejda Jánost (lengyel), Parenzóban Bizi

Pedig az írónak be kell látnia, hogy a sajátos tehetségen kívül teljesen más technikai készségre kell egy regény, novella, költemény megírásához, mint a szindarabéhoz. E részben már csak az a tapasztalás is eléggé gondolkodóba ejthet, hogy nálunk aránytalanul több más sikerült irodalmi termék kerül nyilvánosságra, mint drámai produktum.

A drámaíráshoz szükséges tehetség — a lényeges, a ritka — az íróval születik, de a színpadi technika csaknem egyenrangú fontossággal bíró formai kellékét épp úgy el kell sajátítani, mint ahogy a leggeniálisabb zeneszerző sem boldogulhat az összhangzás és az ellenpont tanainak alapos ismerete nélkül.

Színpadi szerzőink nagy része olyan hangszeren akar virtuóz módon játszani, amelynek sem hangszíneit, sem modulációit, sem fogásait, általában kezelését nem ismeri.

A színpadi technika titkai egyszersmind a színpadi hads titkai, amelyekbe a dolgozószobából betekinteni nem lehet, amelyek tüzetes ismerete nélkül irhatunk érdekes, szellemes, tartalmas darabot, ez azonban még akkor is „csak” könyvdráma marad, ha a színpadhoz elért, de mindig csak színleges és muló életre költi.

A színpadi hatás titkaihoz pedig csak a színpadi mesterség beható ismerete után lehet jutni, mely a színpad sajátos optikája és akusztikája törvényeinek gyakorlati felismeréséhez és alkalmazásához vezet.

Az a mesterséget csak a helyszínen lehet megtanulni.

Bár egy bizonyos tulmodern, a jó öreg Aristoteles tanain fölényenyl mosolygó áramlat a „theatralis” jelzőnek lenező, kárhözható értelmet adott, a valódi színpadi hatás fegyvertárában még mindig hatalmasabb szerep jut a színpadnak, a régebbi értelemben vett színpadszerzőnek, mint azoknak a „szabad formák”-nak, melyek a dráma „megdrámatlanítására” irányulnak a mindinkább összezsugorodó cselekmény vezetésében, az anyag önkényes beosztásában és a személyek „szecessziós” megszólaltatásában.

Lajost (olasz szabadelvű), Pisinóban *Spincio* Alajost (horvát), Innsbruckban *Kathrein* Tivadart (katholikus néppárt), Schwabban *Tollinger* Jánost (katholikus néppárt), Imstben *Hauvis* Alajost (katholikus néppárt), Bozenben báró *Dipauli* Józsefet (134 szavazattal 220 közül), Trientben *Bazzanella* Emánuel (olasz klerikális), Clesben *Coni* Enricot (olasz klerikális), Roveredóban *Maffei* Giacintót (olasz klerikális) választották meg.

Salzburg, január 9.

A szt.-johanni választókerületben ma végben választáson a szavazatok következőleg adtak le: Szt.-Johannban dr. Fuchs János 25, Prem 25, Tamswegben Fuchs 20, Prem 12 és Zell am Seeben Fuchs 36, Prem 35 szavazatot kapott.

A khinai bonyodalom.

London, január 9.

A *Standard*-nak jelentik Bécsből: Oroszország a legközelebbi hónapokban azt a politikát fogja követni, hogy gróf *Waldersee*t visszahívassa és az összes szövetséges csapatokat visszavonassa. Oroszország nemcsak megkönnyíteni, hanem sietetni is akarja a békekötést és saját követeléseinek mérséklésével jó példát akar adni a többi hatalomnak.

London, január 9.

A *Times*-nak jelentik Pekingből 6-iki kelettel: A khinai meghatalmazottaknak a szövetséges hatalmasságok mindegyike részéről egy-egy azonos tartalmu jegyzőkönyvet adtak át aláírás és a császári pecséttel való ellátás végett.

London, január 9.

A Laffan-ügnökségnek jelentik Pekingből tegnapi kelettel: *Li-Hung-Csang* és *Csing* herceg azt a határozott utasítást kapták, hogy a preliminár-jegyzéket ne írják alá, ha a hatalmak nem vonják vissza a tükvi erődök lerombolására, állandó katonai állomások föllállítására, a követségek katonai őrsegére s a fegyverbevétel megtiltására vonatkozó követeléseiket. A khinai meghatalmazottak ma táviratot küldtek az özvegy császárnénak, amelyben újra elmondják azokat az argumentumokat, amelyek a preliminár-jegyzék aláírását követelik, a khinaiak ellenállásának lehetetlenségét kimutatják és kijelentik, hogy ha Khina a jegyzéknek már notifikált elfogadását visszavonja, ugy ez a mostani barátságos viszony megszakítását és a katonai expedíciók megújítását fogja maga után vonni. Remélik, hogy ez a figyelmeztetés észére fogja téríteni az özvegy császárnét.

Washington, január 9.

Az Egyesült-Államok azt indítványozták, hogy a Khina részéről fizetendő kártérítések és

Az ilyen alapon készült szindarabok nálunk — hál' Istennek! — még csak eredetiséget hajhászó furcaságokba mennek és legjobb esetben is csak azt az „erkölcsi” sikert aratják, amittől színházaink annyira réttegnek, mely t. i. annyit jelent, hogy a szinpadirodalmi gourmandise kisdéd községenek kíváncsiságát teljesen kielégített bemutatón után üres ház előtt „zajlik le” a második előadás.

Hazai drámairóink többsége csak az írószatálnál dolgozik a darabján. (Olyan is akad, aki töböt dolgozik a darabért, mint a darabon, minok következőben nem egyszer látunk ügyesebb mise-en-scène-t a nézőtérben, mint a szinpadon.) Ebből a körülményből ered mindenekelőtt az, hogy sok szerző a darabja szinpadai előkészületeit azzal a kedves álmétkodással és mélységes megdöbbenéssel nézi, mely mindenképpen a vérboli laikusra vall.

Kétségbeesve észleli a különbséget az általa elképzelt és a tényleg megvalósított szcenikus képek közt.

Már pedig épp ezeket és csakis ezeket az eltéréseket fogja látni az a drámairó, aki alapjában véve nem más, mint a szinpad számára dolgozó „publikum.”

A próbak csakhamar végleg elkedvetlenítik az ilyen szerzőt. Majd a rezignáció következik nála, meg a mélységes unalom.

Utatni fogja sok olyan külsőségnek legapóbb részleteiben is folyton ismételt, társzító megállapítás, melyet csak a szakember nem tart kicsinyesnek és fölöslegesnek.

A próbak illuzió-rontó, szürke, hangulatnélküli köznapiassága kéjelmetlen és rideg érzést támaszt benne.

Mindinkább tudatára jut annak, hogy mennyire fölösleges és szárnalmas alak ő, aki nem rendelkezik a hozzáértés-adta tekintélyvel és még csak ki sem tudja fejezni azt, amit akar.

Megjegyzései rendszerint a próba későbbi stádiumára vonatkoznak. Kifogásai, melyek akaratlanul is fontoskodóknak és időfecsérlőknek látszanak, idegessé teszik az igazgatót, a rendezőt,

az új kereskedelmi szerződés tárgyalása végett nemzetközi bizottság üljön össze vagy Washingtonban, vagy valamely más szövetséges hatalmasság fővárosában. *Conger* pekingi követ azt táviratozta, hogy alapos oka van arra a föltesésre, hogy a khinai császárné ellenzi a hatalmasságok követeléseinek elfogadását.

Róma, január 9.

A *Tribuna* jelentése szerint az olasz hajóraj elfoglalta a *Nimród* öböt és megkezdte műveleteit a khinai kalózok ellen.

HIREK.

Hideg éjszakák.

I.

A hó csak szállingózva hull,
Kemény hideg van. Ködbe ful,
Halálos, tompa esendbe vesz
Minden legapróbb éji nesz.

*

Nincs kocsizörgés, kávéházi láрма;
Mintha a rendőr is suhanva járna!
Sőt amikor már félig megfagyott,
Káromkodik egy rémséges nagyot,
Aztán meghódol a kemény időnek:
S jó éjt kíván minden járókelőnek.

II.

Egy egylovas busúl az utcasarkon,
A pokrócok alatt düllög a ló;
Mellette résztvevőn ugrál a gazda,
Káromkodék, — de hangja elhalló.

Ott állomásoznak már este óta,
Egyszerre csak! A sorsuk most dül el:
Léptek hallatszanak a messzeségből,
És gazda és ló boldogan fülel.

— Tessék, Nagyságos Úr, egy koronáért! —
— Köszönöm, nem kell, már itthon vagyok!
Szegény kocsis felsóhajt: — Hála Isten!
Álmodjon szépet, míg én megfagyok!

*

S a ló is, mintha értené már,
Hogy mit jelent e bus eset,
A zord, zimankós éjszakába
Nyerit egy nagy keserveset...

a színészt és az előkészületek többi közreműködőt.

Alig láttam még hazai szerzőt, aki korrektil és érthetően tudott volna közvelen utasítást adni az előadóknak, karmesternek, világosítóknak, szinpadmesternek stb.

Az első próbaknál azt mondják a „nyájás idegen”-nek, hogy a megjegyzése kitűnő, de még korai, — a későbbi próbaknál pedig azt közlik vele, hogy a megjegyzés még mindig pompás, de — sajnos — már elköszent, mert a színészek már betanulták a szöveget, már megszokták ezt az állást és azt a jelt, eme butort és ama kelleket, mindezeket a dolgokon pedig változtatni most már nagyon is veszedelmes...

Elként a szerző a próbakon mindvégig nem tud szabadulni attól a nyomasztó érzéstől, hogy a részletmunkában apróra szétszedett művből sohasem lesz többé egységes egész, tehát mindvégig elégedetlen lesz a szinpadiai tevékenységével, melyet megérteni, tehát sem kiegészíteni, sem ellenőrizni, sem pedig elbírálni nem képes. Általában szóhoz sem jut és nem tanul semmit.

Ha bevárja is a főpróbát, utjában lesz másnak és önmagának. Ha pedig nagyon is vérmes természetű, a színházai „illiterális” magatartásán méltatlankodva fölényes sarkamussal von vállat és elmarad a próbakról.

Hogy mi szokott történni ezután, azt már fentebb elmondottam.

Ha a darab sikert arat, a boldog szerző nagylelkűen megbocsát a színháznak és kétszeres büszkeséggel tekint a művére, mely a színházai értelmetlenségén (értsd némelykor: intrikáján) is diadalmaskodott.

Ha pedig megbukik a darab, az ártatlan szerző bösz baraggal fogja érte vádolni a színházat, amely a remekművet tönkretette.

Legszomorubb ezekben a tapasztalásokban az, hogy a szerzők ilyen okoskodása legtöbbszörben tragikomikusan jöhásemű.

Mert ugyanez a kevés szerzőnek jut az eszébe: 1. hogy a darab aligha bukott volna meg, ha megírásánál az író több tudást és gondot for-

III.

A ház előtt, vagy három óra hossza,
Sétálgat már fel és le egy baka.
Karján egy lány; — kacagva nézi őket
A kávéház sok fényes ablaka.

Hajadon fővel jár a lány; — bekötvé
A kendőjével a káplár nyaka,
Igy dideregnek! S vigan nézi őket
A kávéház sok fényes ablaka.

Jeges lehelletével mindhiába
Tör ellenük a téli éjszaka,
Elég egy kapualja! Nekik nem kell
A kávéház sok izzó ablaka!

*

És elsíratva a letűnt időket,
És irigylve ezt a meleget,
Valaki bánatosan nézi őket,
A verejtékes ablakok megett!...

IV.

Égy ifju jön, vékony kaucuk kabátban,
Az orra izzó, a kalapja nagy,
Sötét hajának egy-egy hosszú fürtje
A téli ködben homlokába fagy.

A kávéház előtt megáll merengve,
S hallgatja hosszan a cigányzenét,
Aztán tovább megy, és az utcasarkon
Próbál hitelbe venni gesztenyét.

A gesztenyés morog: — Sok van rováson! —
Ő csak melegszi az izzó parázson.

*

S tán arra gondol már az üst felett:
Hogy nemsokára itt a kikelet!

Latzkó Andor.

Budapest, január 9.

— BUDAPESTI NAPLÓ. December 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király látogatása. Ő felsége ma délután negyedóráig tartó látogatást tett a Bécsben időző montenegrói trónörökös-párnál.

ditott volna a szinpadai technikára és ha a szinpadai embernek olyan szakértelmével dolgozhatott volna a próbakon, amelyet előző tanulmányok útján, mások darabjainak előkészületeinél szerzett.

2. hogy épp a színház érdeme lehet az esetleges siker, amelyet az ügyes szinpadai technika és az ehhez értő szerzőnek a próbakon való személyes közremunkálása még így is nagyobbá és igazabbá, tartósabbá és jelentősebbé tehetett volna.

Leplezetlen irigyléssel szeretjük emlegetni a francia színházi viszonyok Eldorádóját, a francia szinpadai szerzők mindenképpen kiváltságos helyzetét. Joggal irigyeljük.

A színházak már századok óta „igéret-földje” Franciaország, kivált a színházi világ fővárosa: Páris.

Amint a híres francia kertész az év minden szakában egyformán előteremti s küldi világgá remek gyümölcseit, ugy a franciák dráma-irodalmi produkciója is szüntelen élvezhető termékekkel látja el saját és a külföld szinpadjait.

Az is tény, hogy a francia szerző csaknem egyedül döntő személy a darabja szinpadai előkészületeinél. Szinte autokratikus tekintély, aki előtt a színház tisztelettel meghajol.

A francia szerző — nemcsak a világhírű mesterek értem — rendszerint maga osztja ki a műve szerepeit, darabjához művészeket szerződöt, meghatározza a díszleteket, jelmezeket és kelleket, egyszóval a betanításnál minden irányban ő mondja ki a döntő szót.

Hát ez bizony méltó, ideális állapot. De mikor ezzel a mi szinpadai viszonyainkat állítják szembe a hazai szerzők, több dologról teljesen megfeledkeznek.

Mindenekelőtt feleldik azt, hogy a francia szerző kész színházi emberként jön a próbakra, amelyekhez hosszas és lelkiismeretes helyszíni tanulmányok útján szerzett, a gyakorlati szinpad minden legapróbb részleteire kiterjedő szakértelmet hoz magával.

Az irodalom és színház közt az egymás kölcsönös, méltányos megbecsülésében megerősödött, bizalmas és szívélyes viszony által az ottani szerző-

— **A cár betegsége.** Kopenhágából távirat érkezett, amely azt jelenti, hogy a *cár tüdőbajba esett*, és hogy a pétervári udvari körök nagyon aggodónak lettek. Miklós cár egy héttel ezelőtt annyira jól érezte magát, hogy csapatszemlélt tarthatott. Most baja rosszabbra fordult, úgy hogy immár mulhatatlan szükségessé vált, hogy enyhébb éghajlat alá költözzék. Pétervári jelentés szerint a cári pár már legközelebb a Rivierára utazik.

A cár betegségről különben napról-napra a legellentétebb hírek érkeznek. Pétervárról azt jelentik például, hogy Miklós cár már egészen felépült bajából, nemsokára Pétervárra utazik, ahol már nagyon készülődnek a fogadására. A jakossági paratlan óvációkban fogja részesíteni a cárt bevonulása alkalmával és minthogy az egész országból előreláthatólag óriási arányban fog a lakosok a fővárosba tödulni, a rendezőség rendkívül szigorú intézkedéseket tett a cár biztonság szempontjából. A gyanús embereket sorra összefogdossák és eltoloncolják Pétervárról, úgy hogy naponta külön tolonc-vonatokat viszik a toloncokat széjjel az országba.

Egy másik jelentés Berlinből érkezik. E szerint a cár *tüdőgyuladást* kapott. Ez az a betegség, mely az oroszországi tifusz utóbajaként szokott fellépni és amelyetől az orvosok nagyon tartottak.

A harmadik érdekes hír a cárról az *Echo de Parisban* jelent meg. Ez a lap egy, az orosz udvari körökkel érintkezésben álló orvostól állított azt az információt kapja, hogy a *cár betegsége nem tüszu, hanem mérgezés volt. A cárnét is megmérgezték, de ő a rögtön beadott ellenmérleg hatása alatt azonnal meggyógyult. Ez a mérgezés még októberben történt és az orvos szerint ez már a harmadik ilyen merénylet volt a cár élete ellen.*

A közlekeny orvos szerint ezt a hírt az a tény is támogatja, hogy annak a lividai orvosnak, aki a cár életét megmentette, a cár *fémüllő rubelt és egy pompás kását ajándékozott.* Ennek a szokatlan nagylelkűségének másképp nem is volna értelme.

— **Kitüntetett nagykövet.** Bécsből táviratoznak, hogy a király báró *Pasetti-Friedberg* Márius quirinái rendkívüli és meghatalmazott nagykövetnek a Lipót-rend nagykeresztjét adományozta.

— **A belga királyné állapota.** Brüsszelből jelentik, hogy több külföldi lapnak az a híresztelése, mintha *Mária Henriette* belga királyné gyöngélgédnek nem felel meg a valóságnak. A királyné a kemény hideg miatt nem megy ki gyalogságtára, de zart hirtében naponta nagyobb sétakocsizást tesz és teljesen jól érzi magát.

— **A pápa enciklikája.** Rómából írják, hogy a pápa enciklikája, amely a keresztény demokraciáról szól, nemsokára megjelenik. *Rampolla* bíbornok értesítette erről *Toniolo* pisai egyetemi tanárt, aki a keresztény demokratikus párt vezére.

nek bőséges alkalmá nyílik, hogy a színház belső életének minden ágába megfigyelő és okuló szemmel alaposan betekintessen.

A gyakorlati *dramaturgia* valóságos *tanfolyam*ül járja végig a francia író, mielőtt színdarab írásába fog. Sűrűn szívja a kulisszák levegőjét, azon műhelyét, ahol a *technikai biztonság* terem.

A praktikus színpad mindennemű tudnivalóján kívül ekként ismeri meg annak a sajátos műkifejezéseit, külön jargonját és a színpad emberével való bánásmódot. Ekként jut ahhoz, hogy nemcsak az előkészítés közös munkájában vehet hasznos és tevékeny részt, hanem tolyton megújuló alkalmat is nyer arra, hogy szüntelenül tovább tanulhasson. *Tanul*, mert tanulhat; tehát tanult is.

A próbáknak épp a francia színpadokon szinte tulságos száma és pedáns részletesség nem utatja, nem fárasztja, mert a legesekélyebb részletek jelentőségét is ismervé, tehát mindnyája iránt érdeklődve *szakemberként* vesz részt valamennyiben, az *óvasó-próbát* kezdve, melyen maga olvassa fel és magyarázza meg a darabját, még pedig nemcsak az előadó művészi személyzet előtt, hanem mindazoknak, akiknek a színpadra-állítás munkájában bármiféle szerep jut.

Az olvasó-próbát jóval megelőző megbeszélésektől kezdve az előadásig a francia szerző folytonos és benső érintkezésbe kerül a színház vezető, ábrázoló és az ábrázolást támogató erőivel.

Az *írói munka* befejezése után kezdődik számára a nem kevésbé fontos és csaknem oly hosszadalmas *munka a színpadon.*

Mert tulajdonképpen a *színpadi próbák alatt készülő a francia darab.*

Nem is más a *francia próba*, mint a szcenikus apparátus minden személyi és tárgyi mozzanatának leg gondosabb kipróbálása; a szövegben való folytonos változtatásokkal, rövidítésekkel és töldsökkel, törlésekkel és áthelyezésekkel párhuzamos, a szerző és a színház emberei által együttesen és szüntelenül bírált és ellenőrzött *kipróbálása.*

Ez az utja-módja és egyszorsmind magyarázata annak a mesteri tőkelynek, mely a francia darabokat színpadtechnikai tekintetben jellemzi

— **A porosz koronázási jubileum.** A porosz koronázási jubileum alkalmával királyunkat *Ferenc Ferdinánd* főherceg fogja képviselni. Az orosz cár képviselőtében *Wladimir* nagyherceg vesz részt az ünnepélyen.

— **A pápa orvosa.** Dr. *Lapponi* szömyü aggodalommal jött-kelt a minap s órákig tündött azon, hogy milyen gyógyszer rendeljen az ősz pápának, míg végre diadalmasan megírta a receptét.

— Ezeket a porokat, szentséges atyám, be kell vennie. Új szer, kitűnő. Két nap mulva semmi nyoma nem lesz a légesőgyulladásnak.

A pápa aztán két nap mulva csakugyan meg is gyógyult s *Lapponi* boldogan mondta:

— Ugy-e mondtam. Tudtam én azt.

A pápa mosolyogva fordult egyik szolgájához:

— Erdj csak fiam, hozd ide azokat a pompás porokat, melyeket a doktor ur írt. En nem vettem be egyöt sem. Már most, hadd költsd meg ő, hogy milyen izűk van.

— **Mac Kinley betegsége.** Washingtonból táviratozzák, hogy *Mac Kinley* elnök influenzában szenved. A betegség rendes lefolyású.

— **Hentallerné Pauli Mariska köszönete.** *Hentallerné Pauli* Mariska a következő sorok közlésére kérte föl lapunkat:

Fogadák hálás köszönetem mindazok, kik édes, lelejtethetlen atyám halála alkalmával részvétükkel fölkerestek és vigasztaltak. Fogadja hálás köszönetemet különösen Budapest főváros tanácsa, melynek tagjai szívesek voltak diszkrét hely adásával megvizitálni édes atyám földi érdemeit.

Hentallerné Pauli Mariska.

— **A fiumei magyar kapu.** A terzatói várhegy oldalában levő szikla-tövéast a szabadságharc idejéig *Porta Hungaricának* nevezték a fiumeiek. A háborús világ lezajlása után azonban *báni kapu* lett a hasadék neve. A horvátok adták neki ezt a nevet s hogy az elkeresztelés érvényességéhez szó se férjen, emléktáblát is illesztettek a szikla falába. Fiume magyar érzelmű polgárai azonban gondoskodtak arról, hogy a horvátok által birtokba vett magyar kapu helyett más *Porta Hungarica* hirdesse azt, hogy a terület Magyarországhoz tartozik s a Grohobova vezető uton a sziklaszorosban kiválasztottak egy helyet, amelynek falába ezelőtt három esztendővel márványtáblát illesztettek *Porta Hungarica* felirással. A tábla azonban nem sokáig hirdette a kapu nevét. Eretlen suhanéok összetörték. Most újat esmáltattak helyébe a fiumeiek, szilárdabb anyagból s magasabbra tették, nehogy újra hozzáférjen a neveltség.

— **Gróf Thun Osvald házassága.** Prágából jelentik, hogy gróf *Thun Osvald* volt helytartó tegnapi jegyet váltott *Frattislaw* Ernesztin grófnővel. A grófnő negyvenhárom éves s tizenöt éves fia és tizenégy éves leánya van.

és világhírű sikereikhez juttatja, melyet azonban nálunk a kritika egy része még mindig bizonyos kicsinyölő fitymálással szokott emlegetni.

Legtöbbször éppen nem a drámai *találom* sikerrel azok, hanem főleg az ügyes, ötletes, gradúozus, hatásos *forma* diadalai.

Ez a *formai momentum* az, melyre eredeti drámaírásunknak a föllendüléshez szüksége van.

A szellemi lényeknek, a tartalmi morandivalónak a színpadiól *hatnia* kell. A színpad természete kívánja ezt. A közönség pedig *est* kívánja, ezt várja a színpadtól.

A kifejtettekben sikerült tán kimutatnom, hogy eredeti drámaírásunk sztagnálásának megítélésénél nincs ok arra, hogy pesszimiztikusan vagy pláne fatalisztikusan belényugdímság fogjuk fel a dolgot.

Hízen alapjában véve csak olyan *olaki megkínálatosságról* van szó, amelyet a tehetséges és ambiciózus drámaíró nem tulságos nehezen pótolhat.

Nem kell hozzá más, mint egy kis őszinte belátás, egy kissé szigorúbb önkritika, meg egy jó esomó lelkiismeretes tanulmány.

A *színpad alapes tanulmányozása.* A *színpadi mesterségnek a helyesben való tizeses elsajátítása.* A *színpadi technikának ezen a gyakorlati uton való megszerzése.*

E célból barátságos bizalommal forduljon a drámaíró a színházhoz, mely kétségkívül — már saját érdekében is — rokonszenves készséggel fogja fogadni s előmozdítni az író törekvéseit.

Boldog leszok, ha végre azt hallom, — *amire*, sajnos, tudtommal *eddig még nem volt eset*, — hogy akadt drámaíróknak, aki azzal állít be a színházhoz, hogy tanulni jött; türellemmel és elfogulatlanul *tanulni*, nemcsak saját, hanem még inkább a *más szerző darabján*. A legesekélyebb részletekig megtanulni mindazt, amit a gyakorlati színházi emberek tudnia kell.

Ha pedig ez a drámaíró nem marad meg szegénykező fehérlőnkön, akkor — biztos hiszem — sürten fogják őt követni az olajtaggal biztató *fehérlő* galambok is.

Es lesz drámaírásunk.

— **A védő jogal.** *Liszt* Ferenc, a németek nagy büntetőjogásza, tegnapi fölolvadásában érdekesen fejtegette azt a kérdést, hogy mennyire terjednek a védő ügyvéd erkölcsi és jogi kötelezettségei. E kérdés körül nagyon eltérők a vélemények jogász körökben is s *Liszt* Ferenc fejtegetéseit bizonyára nagy érdeklődéssel fogják kísérni mindenütt.

— A védő — így kezdte *Liszt* Ferenc, a vádlott jogi képviselője s arra való, hogy a vádlott jogos érdekeire ügyeljen. Feladatának ez a végső határa, mert nem az a dolga, hogy az objektív igazság megállapításában közreműködjék. A kötelezősítés volna, ha a védő, az ügyész segítő-társának csapna föl. Ezért van joga a védőnek ahhoz, hogy a vádlottat a fölvilágosítás megtagadásának jogára kényszerítse, hogy megmagyarázza neki, hogy hitasmerő vallomása milyen előnyvel, milyen hátránnyal jár. A védő ügyvéd még akkor sem követ el immorális cselekedetet, ha védelmére kel a vádlottnak, holott még van győződve annak bűnösségéről. Ez a jog azért illeti meg a védőt, mert a legerősebb meggyőződés sem ér fel az objektív bizonyossággal s mert a büntett fölött egyedül a törvényszéknek van joga ítélni.

A védőnek az a kötelessége, hogy a vádlott érdekeit védje azon pillanattól fogva, melyben a védelemmel megbízták. A védő és védelem anyagát alaposan meg kell ismerni, s ha kell, a büntett színhelyét is meg kell látogatnia s jogában áll, hogy detektívek segítségével kibogoztassa a büntett szálat. A védői tiszttá határa tehát a vádlott jogos érdekeinek megvédéseig terjed, amiből önként következik, hogy a védő nem lehet a bűn palástolója. Az immoralitás tehát ott kezdődik, ahol a védő a *tanukat* is kitanítja, olyan tanura hivatkozik, akiről tudja, hogy hamisan vall, vagy a corpora delicti nem juttatja a törvényszék kezébe. A védelem általános elve az, hogy minden irányban kötelességnek kell azt fölfogni. Aki például a büntetessel nem akar érintkezni, aki kiméli magát s a tanukat nem keresi föl, az olyan, mint a gyáva orvos, aki fél a vér látásától és a hulla szagától.

— **Elpusztult milliók.** Gróf *Boii de Castellano* és neje, aki *Jay Gouldnak*, a milliomos amerikai vasutkirálynak leánya, elhagyják Páris, ahol hitelezők egy pereig sem hagyják őket nyugton. Az egykor milliókban daskáló grófi család sokat veszített régi fényéből s a társaságban már meg sem tűrik őket. A legkellemetlenebb az a dologban, hogy senki sem akar több hitelt adni a Castellano-ok nemesi sarjának. A Chateau du Marais palotában felhalmozott drága butorok és műtárgyak mind bírói zár alatt vannak. A mézáros, pék, szácsos stb. mind megvonták a hitel élvezetét a grófi családtól és csak készpénz-fizetés mellett adják oda árukat. Ilyen körülmények között természetesen nem a legkellemesebb a Párisban való tartózkodás. A grófi pár áthajózik Amerikába, hátha ott több hitelt kaphatnak.

— **A megreformált lekepezés-szabályzat.** A kultuszminiszterium hűmanusan reformálta a középiskolák lekepezés-szabályzatának egy olyan pontját, amely eddig a szegény ember számára nagyon megnehezítette azt, hogy a gyermekeit iskoláztassa. Az olyan szegény ember számára tudniillik, aki szegénység bizonyítványra nem formálhat jogot. Eddig szegénységi bizonyítvány nélkül csak olyan középiskolai növendék kérhetett a fia számára tandíj-olengedést, akinek még két függyermeke jár közép, polgári és kereskedelmi iskolába, vagy egyetemre. Ezentul már nincs költve az, hogy a másik két iskolába járó gyerek fia legyen. Ahhoz, hogy szegénységi bizonyítvány nélkül a lekepezés olengedését kérje az ember, elég ha nemküre való tekintet nélkül egyáltalában három gyermeket iskoláztat.

— **Marconi távirója a tengeren.** *La Pavane* tengeri fűrdőben, Ostende és Dünkirchen között, néhány hét előtt Marconinak egy drótnélküli telegraf-állomása nyílt meg, amely a belga posta-gőzhajók ostendoveri vonalával áll összeköttetésben. A napokban fenyesen bebizonyult a készülék használhatósága. A *Princessin Clementine* posta-gőzös kapitánya Dowerből elindulva, a nyílt tengeren egy vészjeleket adó gőzöst talált. A posta-gőzöst rögtön a vészjeleket adó hajó mellé kormányozták és látták, hogy a veszedelemben forgó hajó zátonyra került, kormányrudja eltört, oldalra van hajolva és csakis farakománya óvja az elsüllyedéstől. A *Princessin Clementine* kapitánya erre köztölte a veszélyben forgó *Madora* kapitányával, hogy legyen türellemmel, a míg segítséget hív. Működésbe hozta a Marconi-apparátust és egy óra mulva az ostende uszályhajó már a szerencsétlenül járt *Madora* oldala mellett volt.

— **A Vörösmarty szobor bizottság** munkabizottsága 11-én pénteken délután 3 órakor az Othon írók és hírlapírók köre előtti termében ülést tart.

— **Talált pénz.** E hó 7-ikén a Franklin-Társulatnál 60 koronát találtak, amelyet egy szegény szolga veszített el. A pénzt az illető a Franklin-Társulat hírlapkiadó hivatalában átvetheti.

— **Párbajkényszer a német hadseregben.** Németországi diákszövetségek eszmeharcba keveredtek hadseregük tisztikarával. A német Burschenschaftok között ugyanis akadt egyhány olyan is, melynek tagjai elv gyanánt tüzték ki, hogy a párbajmániával szakítanak, a párbajkényszert jogosultnak nem ismerik el és becsületsszóval kötelezik magukat arra, hogy ezt a középkori intéstitiót, a saját tényeik és elhatározásaik révén nem fogják gyámolítani soha és semmiféle körülmények között. Ujabbán a német tisztiek az által helyezkednek szembe a párbajjelles diákszövetségekkel, hogy ezeknek tagjait úgy a tényleges, mint a tartalékos tiszti rangból, tőlük telhetőleg, kiszorítsák. Ez a katonai törekvés legutóbb heves tollharcokat és szóvitákat provokált, amelyeknek folyamán a német császár intenciójára történik hivatkozás. Egy 1897. január elsőjéről kelteztet legfelsőbb rendelet ugyanis ezzel a kijelentéssel kezdődik: óhajtom, hogy a párbajoknak ezenfelül vétezzék. Folytatolag azonban azt is mondja ugyanez a rendelet, hogy: amennyire ezt a tisztikar becsülete megengedi. A bekezdő szavakra hivatkoznak a diákok és a folytatolagos kijelentésre a tisztiek. A rendelet megfogalmazójának diplomatikus szelleme pedig orakulmszerűen leng a küzdők felett. Ibis, redibis ...

— **Beszéző ivlámpa.** Ujabb technikai vívmány. Immár kombinálva is kezdenek érvényesülni az új kor csodás találmányai. *Grau* bécsi fizikus egy német és egy angol kollégájának előleges munkálatai nyomán megtalálta a módot, hogy a villamos ivlámpa vagyis az a fajtája a villamos világitásnak, a melyik különösen utcaik, első sorban boltkirakatok megvilágítására alkalmas egyszerűsége miatt hangvetít gyanánt is szolgálja a kultúrember kényelmi igényeit, esetleg szeszélyeit. A felfedezés nyilvánvalóvá tette, hogy az ivlámpa szénkorongjának égési processzusa olyan légréteggel veszi körül az izzó pontot, amelyik sokkal érzékenyebb membrán illetőleg hangvetítő, mint aminővel a telefontestek bír. A gömbalaku légréteg, mely az izzó fényt körülveszi, minden, az érvetíték mentén kifejlődő hangvibráció iránt annyira fogékony, hogy nem csupán tovább adja, de eredeti erejéhez képest restaurálja is a hangot. Ennek fogva egy a szó, mint a zene hangjai meglepő erővel esendülnek tovább a gömbalaku légréteg-felületről, természetesen úgy, amint a hang, kütdomások szerint, terjedni szokott, vagyis gömbrányban. Ez által teljesen féltelenségé válik a kagyló, mert hiszen a hangok minden irányban egyenletesen vibrálnak tovább. *Grau* tanár kísérleteit egy nagy teremben mutatta be és a jelenlévők minden győztek eléggé csodálni a világitó készüléknek ezt az új — melléklogikáját.

— **Felolvasás a FMKE. javára.** Báró *Luzsánky* Félix volt boer csapatparancsnok, *Liptó-Récsahygyen* vasárnap felolvasást tartott a FMKE. javára. A felolvasás után tisztelettel bankettet adtak, amelyen *Lavotta* János nagybírtokos üdvözölte a bárót. *Clair Vilmos* a FMKE. titkára a líptói főispánt, *Szmercsányi Arisztid* és a honvédséget köszöntötte fel. *Luzsánky* eddig *Nagy-Récsén* és *Ersekújváron* tartott felolvasást. *Ersekújvárt* *Kukán* Imre polgármester fogadta a város nevében. A báró 43 meghívást kapott már az ország nagyobb városaiból.

— **Káplár-önkéntesek.** Az volt eddig a regula, hogy az önkéntesek október elsőjéltől a fegyvertörzseket, az ezgerezőket és a hadi tudományokat sajátítsák el a iskolában görnyedjenek kora reggeltől délig, délutántól estig, miután előző éjszaka őrségen voltak az állampénztár előtt, a fegyvergyárnál, vagy a löporos raktárak mellett, vagy jobbik esetben nappali és éjjeli inspekciós szolgálatot teljesítettek a kaszárnyában. Bizony keserves dolog dermesztő hideg téli éjszakákon egy, sőt két óra hosszát vártán állani a budai bástyákon, az államnyomda előtt, mikor fűtől a szél és a lehellet a bajuszára fagy a szegény közlegénynek. Gyöngyvetel ehhez képest a kápláré, az őrség vezetőjé, aki egy-két óránként megy ki csak a hidegre, amikor felváltja az őrszemet. Nem kisőség az a két posztó csillag, amit eddigelő áprilisban kaptak meg az önkéntesek. Másképpen lesz majd ezután. A hadügyminiszter elrendelte, hogy már karácsonyra meg lehet adni a címzetes tizedesi rangot azoknak az önkénteseknek, akik addig jó előmenetelt tanúsítottak. Nagy kedvezés ez az önkénteseknek. Csak azok tudják megbecsülni egészen, akik közlegény-sorban szolgálták végig a félesztendő husztig.

— **Házasság.** *Draskovics* Kálmán, kalocsai főkapitányi tisz. eljegyezte *Tarajossy* Jolánt, dr. *Tarajossy* Sándor orsz. képviselő leányát.

Rosenthal Ignác leányát *Ilonkát* B.-Csabán eljegyezte dr. *Glasner* Adolf szarvasi ügyvéd.

— **Téli a Tátrában.** Régen volt olyan szép tél a Tátrában, mint az idén. Uj-Tátra-Füredet valóságos

fürdői élet teszi hangossá, mert napról-napra szaporodnak a téli szanatórium vendégei, akik a gyönyörű téli napokat koresolyázással, szánkázással és szki-sporttal töltik. A szanatórium vendégei közt üdülnek most többek közt gróf *Teleky* Sándor országgyűlési képviselő, báró *Harkányi* Béla és dr. *Korányi* Sándor professzor.

— **A szegény iskolás gyermekekért.** A hatalmas iskolaépületek előtt csoportosul didereg jökor reggel a sok iskolás gyerek. Kenyérkeresők korán ébrednek s még a világosság beállta előtt odahagyják lakásukat, hogy munkába menjenek. Ilyenkor rendszeren elküldik már a gyerekeket is az iskolába. Természetesen ezek nem mehetnek el még ilyen korán az iskolába és csikorgó hidegben kóborolnak az utcákon. A kisedővokát a fővárosi tanács épp ezért már hét órákor megnyitotta, hogy a kis gyermekek a hideg téli időben ne maradjanak meleg szoba és szülői gondozás nélkül. A nyolcadik kerületi iskolások most arra kéri a tanácsot, hogy az elemi iskolákat is nyissák meg télen már hét órákor. A tanács legközelebb dönt e kérdésben s hiszszük, hogy magává teszi az iskolások nemes szívre valló indítványát.

— **Hét katedra — hét kisasszony.** Svájcban a múlt évben hét nő töltött be tanári katedrát az egyetemeken, illetőleg hét hölgy tanított, mert a legtöbbje még nem jutott el a katedráig. *Tumarkin* Anna magántanár a berni egyetemen és az újabb böselet történetét adja elő. *Sties* Sigling kisasszony az elmeigógyító intézet első segédtanára. *Scheidegger* Eliz a csillagászati intézet asszisztense, *Stedler* Eliz kisasszony pedig a városi könyvtár őre. A zürichi egyetemre két tudós nő jutott. Dr. *Frischen* kisasszony, másod orvos a tébolydában, dr. *Koosztanszky* kisasszony pedig asszisztens a szülészeti klinikán.

— **Veszedelem a börtén.** A börténpalota ma megint veszedelemben forgott; harmadik emeletén ma reggel kigyulladt a mennyezet majdnem ugyanazon a helyen, ahol tavaly égett s ahol *Bors* Mihály tüzoltó olyan szerencsétlenül járt. Az értékteljes hatalmas termének mennyezetében lappangott a tűz. Szerencse, hogy idejekorán észrevették, mert nagy baj lehetett volna belőle. A harmadik emeleten lakó dr. *Virág* ügyvéd tülszapot érzett ma reggel nyolc órákor. Beszölt *Hesmann* kávé lakására, hogy nincs-e ott valami baj. Értésítették a tüzoltóságot is, amelynek két őrsége kivonult *Blasnek* Hungó segédtségi vezetésével. A börtén rendőrök és a 69-ik gyalogezred készenléte vette közül. A tüzoltók fölfeszítették a kávé lakásán a padlót, amire óriás füst töltött ki. A tüzoltók derekára kötelek kötötték, mert attól tartottak, hogy beszakad a mennyezet, mint tavaly történt. A főtű füstben három percenkint felváltották egymást a tüzoltók, mert tovább nem bírták ki a nagy füstöt. Megállapították, hogy a gerendázat a kéménybe van építve s a túlhevítéstől meggyulladt. A tűz már napok óta lappangott és terjedt a zárt helyen. Az értékteljes helyiséget természetesen kiürítették s mennyezetét alátámasztották, nehogy bedőljön. Tizenegy óra volt, amikor a veszedelmet elfojtották.

— **Férfiak privilégiuma.** Uri hölgyek, polgári iskolai tanítónők jelentek meg vasárnap a választási urnánál, hogy állásukból folyóan jogot és kötelességet gyakoroljanak. Hozzá akartak járulni a fővárosi közoktatási bizottság megválasztásához. *Janos* Mária vezetője alatt testületileg jelentek meg a választási helyiségben és pedig abban a hiszbenben, hogy a férfi kollégáikkal egyenlő mértékű biztositani fogja számukra a szavazati jogot. Csalódtak, tévedtek. *Stojanovics* István, polgári iskolai igazgató és választási elnök, arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bajusz és szakáll adja meg a szavazó-képességet és nem az oklevél. A jogaikban megérővidített polgári iskolai tanítónők most arról tanácskoznak, vajjon miképpen lehetne rábírn az elnököt arra, hogy — Isten neki inkább ő is kivül és ne belül viselje — a copfót. Ez talán foganatot biztosítana a jogegyenlőségnek.

— **Szerencsétlenség a metzi állomáson.** Metzből távirtozzák, hogy az ottani állomáson ma délután egy lokomotívot, amely a trieri gyorsvonattal jött, nem lehetett kellőleg fékezni és a gép az ütközöt feldöntve, nekiment a falnak. Majdnem a váróterem közepéig hatolt a lokomotív. Egy pósta-hivatalkó és egy olasz munkás megsebesült. A szerencsétlenséget az okozta, hogy a lokomotív fékje elromlott.

— **Emke-gyűjtők jövedelme.** Az Emke-gyűjtők az elmúlt évben az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület javára 7000 koronát jövedelmeztek. Ez az adat diéséri a hazafias közönség iparpártolását. Mutata, hogy már sokan vannak, akik krajcárjukért magyar gyártmányt követelnek.

— **A tréfa.** Az alábbi tragédia ugyan nem itt, hanem *Omahában*, *Nabrocka* államban esett meg, de a benne rejlt rettenetes gyötrelmennyire általános, hogy mindenütt megértik, ahol becsületükre féltékeny atyák vannak. A nagy tragédiák elején mindig van egy ur, aki tréfát rendez s aki aztán ennek a tréfának a halottja lesz az ötödik fölönásban. A tréfas ur ezúttal egy fiatal ember, aki egy napon így szól egy öreg emberhez:

— Tisztelt barátom! Azt gondolom, hogy ön sem idegenkedik a szórakozásoktól s hogy szívesen tart velem, ha meghívom önt egy olyan helyre, ahol nem látunk bennünket s ahol mulattatásunkról szép nők fognak gondoskodni.

Az öreg ember még vidám és mozgékony. Soha tréfarontó nem volt s ezért mosolyogva mondja:

— Szívesen. Ámbár ilyen szórakozásokból kíváncsi vagyok, de mert ön hív meg, hát legyen.

Este aztán megnyitnak a két ember előtt egy külön szobát valamelyik vendégfőben s kis vártatva két lefátyolozott hölgy jelenik meg. A két ur szívesen fogadja őket, udvariasan lesegítik a mantletet, megsimogatják a finom kacsókat s az öreg ur szinte nekimelegszik. Eleinte óvatosan, de aztán mind bátrabban udvarolgat s nem hinné az ember, mily pompás és sikamlós tréfákat tud kiesszeli. A pineérek egyre hordják az italokat s az öreg ur már nagy advanceokat ért el. Megesőskolta az egyik fiatalos hölgyet.

A két csattanása a tréfa tetőpontjának jelzése. A két hölgy leveszi fátyolát s úgy mosolyog az öreg urra.

Az öreg pedig hátrátárolódik. Az ajkát iszonyuan égeti egy bűnös gondolatokkal együtt megfogant esők s görcsösen kap a szívéhez.

A leányai állanak előtte. Saját vérei, akiket rettenetes, aljas gondolatával érintett. S az öreg ur nem érti már a tréfát. Hőrgöve, önmagából kikelve nyúl fegyvere után s elsüti.

Az első fölönás tréfas embere holtan bukik a padlóra s kiömlő vére összefolyik a tivornya borával.

— **Az álfogoly.** Az olasz katonai hatóságokat alaposan felültette egyideig *Michele Garisi* nevű ember. Azt állította, hogy olasz katona volt, de még az abbas-garimati ütközet alkalmával foglyul ejtették *Menelik* katonái és azóta raboskodott. Nemrég azonban sikerült neki megszökni és hazajárva visszatérni. *Garisi* elmondta, hogy még sok olasz fogoly van *Adis-Ababa* környékén, — köztük két tiszt is — akiket azonban *Menelik* nem bocsát szabadon, mert nagy hasznukat veszi. Minthogy az olasz-abbessziniai békekötés alkalmával *Menelik* kötelezte magát, hogy az összes olasz foglyokat szabadon bocsátja, az esetről azonnal jelentést tettek *Viktor Emánuel* királynak, aki elrendelte, hogy indítsanak vizsgálatot, annál inkább is, mert *Garisi* elbeszélésének hírére özőnével érkeztek a királyhoz a táviratok, amelyekben az 1895. március 5-iki csata eltűntjeinek hozzátartozói kérték a király közbenjárását. Meg is indították a vizsgálatot és kiűnt, hogy *Garisi* csaló, aki mint katonaszökevény már többször volt elzárva. Legutóbb a pistojai gyalogezredben szolgált, ahonnan megszökött, de elcsípték és a gaetai katonai börténbe vitték. Azonban innen is sikerült megszöknie és felszappant abbesszinai fogolynak, hogy meséjével adományokat gyűjtsön.

— **A bécsi négyszeres gyilkosság.** Megirtuk azt a rémetletet, amelyet *Vanyek* Sándor asztalossegéd követett el Bécsben. *Vanyek*ről tévesen állították, hogy magyar, mert kiderült, hogy bécsi illetőségű és szülei is Bécsben laktak. Ő maga betörés miatt már többször ült fegyházban. A gyilkost ma délbén átszállították a *Landesgericht*hez. *Vanyek* a rendőrségnél megtagadott minden fölvilágosítást s dacosan hallgat minden hozzá intézett kérdésre. Azt sem mondja meg, hol volt bécsi lakása. A rendőrség gyanítja, hogy mártöbb napja tartózkodott Bécsben.

— **A konitz gyilkosság.** Az a titokzatos gyilkosság, amely már oly régóta foglalkoztatja nemcsak Németország közvéleményét, hanem az egész világot, még most sincs leiderítve. A tetteseknek, akik *Konitz*-ban megölték *Winter* gimnáziumi tanult, nyomuk vesztet. Ma azt távirtozzák *Konitz*ból, hogy a városon kívül, azon a helyen, ahol a gyilkosság történt, ma megtalálták a boldogtalan *Winter* fiának a kabátját és a mellényét. A vizsgálat megállapította, hogy ezeket a ruhadarabokat ma vitték oda, nyilván azért, hogy a kutatást megnehezítsék és tévútra vezessék. Ezek a bűnlejek, amelyek csak ma kerültek meg, még titokzatosabbá teszik a konitzi gyilkosságot.

— **Halálos veszedelem egy árva házában.** *Rochesterből* jelentik, hogy az ottani árva háza tegnap a gőzfűtő-készülék kazánjának felrobbanása következtében kigyulladt és teljesen leégett. A katasztrófánál huszonnyolc ember megégett és harminc megsebesült.

Szájpadlás nélküli fogak.

Főlislegessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

szpecialista a szájpádlás nélküli műfogak készítésében VI. kerület, Andrássy-út 38. szám.

— **Segítség a szegényeknek.** A Podmaniczky-utcai kenyérszótoltban tegnap 10.000 adag kenyeret osztottak ki. Ujabbán a következő adományok folytak be: Szegő Lipót 10 K., Nacher Ernő 5 K., Pollacek Frigyes 10 K., *Első Magyar Gazdasági Gépgyár Részvénytársaság* 50 K. Természetbeni adományokat küldtek: Gutzer József 10 kenyeret, Vasárnapi Társaság 15 kenyeret.

A V. II. kerületi előjáróság jelenti, hogy este az Újváros-ter 1. számú Weisz Bertalan-féle vendéglőben harminc ember kap vacsorát és hozzá nagy darab kenyeret. A vacsorát az első jözeivárosi asztaltársaság fizeti, a kenyeret Hoffmann Mátyas adja. Pörge Gergely testőrművész levelet írt Hanay Sándor előjárónak s a *mezőn* című képét ajánlotta föl a szegények javára. A kép a Nemzeti Szalon teli kiállításán volt eddig, s a festő maga nyolcvan koronára becsülte. Az előjáróság a VIII. kerületi általános közjóléti bizottsági egyesület útján koronás tételekkel fogja a képet kisorsoltatni. — *Ustyanyovics* János kievi kereskedő házassága alkalmával kétszáz koronát adott át a polgármesternek az első kerületi szegények számára.

A VII. kerületi előjáróságnál ma Dobos József, a New-Yorki kávéház derék vendéglőse egy megnyert per összegét, 6 koronát a bírónak adta át, aki az adományt kiosztotta a szegények közt. A jöszívű vendéglős különben naponta négy szegénynek ad ebédet és vacsorát.

A nyitrai kenyérszótolt bizottság naponként sok száz éhezni embernek és gyermeknek oszt kenyert. Szombaton 317-en, vasárnap 317-en, hétfőn 479-an, kedden 436-an részesültek ingyen kenyérből. A bizottság a szemérmes szegényeknek a lakására küldi az adományt.

— **Mikor a banditák civédnek.** Olaszország minden fegyveres ereje nem elég ahhoz, hogy a kalabriai erdők rettegett banditáját, Musolinót kézre kerítsék. Hiába hajszolják, hiába kerítik be a veszedelemes rablót, úgy megugrik a csapdából, mint a róka. Mindössze annyit értek el üldözői, hogy most bandájának egyik tagját Giovanni Jattit tudták kézre keríteni, de ennek az el fogása sem a katonaság érdeme. Jati, egy másik társával *Di Lorenzovall* elszakadt Musolino bandájától és a maga szakállára akarta folytatni a rablást. A vállat kezdetén egy meredek hegyoldalon találkozott össze a két bandita és Jati dühében belétkte a mélységbe *Di Lorenzot*. A banditában azonban nem esett kár, mert *Di Lorenzo* talpra ugrott és cimborájára lött. Jati összeesett, pajtása megsajnálta, bekötözte sebtét s egy arra járó paraszt szamarán a közeli kunyhóba szállította. A rendőrséget valaki értesítette róla, hol fekszik Jati és így szerencsésen elfogták. *Di Lorenzo* eltűnt a környékről. Hír szerint nagyon dühös Musolinóra és vétét szomjazza. Lehetséges, hogy a fegyveres hatalomnak megteszi azt, amiben ez évek óta hasztalan fáradozik: ártalmatlanná teszi Musolinót.

— **Az Araten-estet mása.** A lengbergi *Szlovó Poltski* írja, hogy néhány napja Lembergben éppen olyan eset történt egy zsidó kefekötő tíz éves leányával, mint tavaly az Araten-leánnyal. Egy asszony az utcán magával csalta a tíz éves *Reister* Goldit, azonban rajta vesztett mert a járőkelők figyelmesekké lettek a javszelvényre és a csendőrségre kérésre az asszonyt a kis leánnyal együtt. Az asszony megvallotta, hogy a gyermeket kolostorba akarta vinni, hogy ott megkeresztelje. Az asszonyt, akit *Losianszka* Annának hívnak, jogságban tartották.

— **Milliomosok szállója.** *John Jacob Astor*, a többszörös milliomos *New-Yorkban* oly szállót akar építeni, amely a legkényesebb és legszelesebb milliomosnak az igényeit is kielégítheti majd. Tizenhat emeletes lesz a szálló, amelynek szobáit telen a legújabb rendszerű légfűtéssel teszik majd meleggé. Nyáron pedig kellemes hőmérsékletűvé fogják lehetni. Külön felhúzógépek szállítják majd az ételt a konyhából a szobákba, a felhúzógépeken villamos melegítő asztalok lesznek, hogy az ételek ki ne hűljenek. Lesz egy külön artzi kut is a szállóban, kizárólag a milliomos vendégek részére. *Astor* úgy tervezi, hogy két esztendő alatt kész lesz *New-Yorknak* ez a különlegessége.

— **Az osztályosrajtók húzása.** Az osztályosrajtók mai húzása nyolcvanötödik koronát nyert 7917, *harminczer* koronát 1109, *huszazer* koronát 57795, *tizenöt* ezer koronát 45433, *ötezer* koronát 914, 2702 *kötezer* koronát 55559, 52639 10460, *ezer* koronát 70237, 60288, *ötven* ezer koronát 10612 44719 31176 65890 57214 51545 23124 75695 77120 25117 94619 62593 5384 223 75845 24014 21805 23949 15916 40297 99641 2013 60429 26280 31565 91572 73132 9447 42793 20735 55785 12890 86956.

A 80.000 koronás főnyereményt a Királyfi és Társa elnyerte ismert bankházában (Andrássy ut 60) a 75917. számú sorsjegy nyerte, melyet 8 nyolcad részben adtak el és így nyolc család lett egy szerző gazdaggá.

A mai 20.000 koronás osztályosrajtók főnyereményt *Beifeld* József bankházában adatott el. Ez a bankház újév óta már a harmadik főnyereményt fizeti ki.

— **Rendőri hírek.** A központi városházán *Vasilevics* tanácsos szobájában ma délután 2 órakor a kéménytől kigyuladt egy gerenda. A tüzet a központi tűzrészeg oltotta el. A kár jelentéktelen. — *November* végén Bécsben kirabolták a Mária-hilf-templomot s vagy 50.000 korona értékű tárgyat vittek el. A bécsi rendőrség a lopásról ma értesítette a főkapitányságot. — *Leveky* Dániel magánhivatának ma panaszt emelt a főkapitányságon, hogy tegnap este a Népszínház ruhatárában előadás után valaki az aranyóráját, meg a láncát klopotta a mellényzsebéből. Az ékszernek értéke 300 korona. — A Várlok-utca 6. száma alatt lévő házból ma este 7 órakor tetőtűzet jeleztek. A jelzésre kivonult az I. II. kerületi és a központi tűz-őrség, de végül azonban alig akadt, mert csupán a háznak kényéme gyuladt ki. A tüzet hamarosan eloltották.

(x) **Dr. Kovács központosítja** (csakis félhold-alaku védjeggyel valódi) 3 nap alatt minden kezét gyöngéddé és tehérré varázsol. Egy tégely 60 Kr. Főraktár: dr. Kovács gyógyszerháza Budapest, Gyár-utca 17. Megjelent „Toilet-tutok” kívánatra ingyen.

(x) **Az általános kedveltségnek örvendő Diák-otthon** sorsjegyek húzása e hó 12-én est 8 órakor az újárósház (Váci-utca) üléstermében fog megtartatni, mely alkalommal a közönség számára a bemenet szabad.

(x) **Klub-korcsolyák. Kertész Tódornál.**

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyujtót!**

Lukács Béla.

Budapest, január 9.

Esti homályban egy fekete kocsí robot a városon át, keresztül a Dunán s megáll a kereskedelmi minisztérium palotája előtt. Kopsorsót emelnek le a kocsiról és viszik az udvarra, föl az emeletre, a tompa feketeségbe, a ravatalra... Lukács Béla így érkezett vissza oda, ahol nemrég még első ember volt, ahol erejének, tudásának és szorgalmának legjavát föloldozta a köz boldogulására. A halott ott fekszik most a kereskedelemügyi minisztérium első emeletén, az ülésteremben. Ezek a falak nem ezt a nyugvó, hangtalan Lukács Bélát ismerik. Holnap délután innét is elviszik az ország halottját és átadják az anyaföldnek, amelyet vérrel áztatott a halott családja. És számunkra megmarad a hirtelen elmulás kétségbeesztő problémája, meg ennek a puritán, munkás embernek sikerekkel teli, ragyogóan tiszta emléke...

A ravatal.

Saját alkotásaihoz tapad Lukács Béla elmulásának szomorú emlékezte. A Ferenc József-hídról vette magát a Duna vizébe és a hidon örök időkre hirdeti a márványtábla: — „E hid építése megkezdődött 1894-ben. Wekerle Sándor miniszterelnöksége és belügyministersége, Lukács Béla kereskedelmi ministersége idejében...” A ravatal pedig ugyancsak a halott egykori munkássága helyén, a kereskedelemügyi minisztérium első emeletén levő ülésteremben van. A nagy halottnak az ország költészen rendezendő gyászszertéségéről *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszter gondoskodik. A ravatalt ugyanott készíteték, ahonnan egykor *Baross* György örök nyugalomra kísérték. Az üléstermet gézpompával ékesítették föl. A lépeszöves ravatal fölé mennyezet borul s körülötte disznóvénnyek állanak.

A halotttest fekete szalónruhába öltöztették és úgy tették a nehéz, antik érekkorsóba, melynek üvegfalán át látható a halott nyugodt arca. A kopsorsóba-zárás előtt a halott arcáról Zala György és Ligeti Miklós szobrászok gipszlevegővel készítettek. A kopsorsóba-tételnél ott voltak a gyászoló család tagjai.

A kopsorsót ma este 7 órakor szállították el az orvostani intézetből. Dr. Vilt Vilmos, az intézet halottkéme adta át a kopsorsót és csöndben, minden föltűnés nélkül az Üllői-úton, Múzeum-körúton, Fűrdő-utca, Lánchídnál át a kereskedelmi minisztérium budai palotájába szállították. Pontban nyolcadfél órakor érkezett a kocsí a minisztérium palotájára. A hatalmas antik bronz-kopsorsót leemelték a kocsiról és a ravatalozásra előkészített nagyterembe vitték. Itt a halottat *Vörteess* tanácsos és *Hollán* titkár vette át. A kopsorsó súlyos födelét erre leemelték és a második üveges födelét át az elhunyt alakja vált láthatóvá. Feketébe van öltözve, kezében keresztet tart. Nyomában a ravatalra tették és miután a minisztériumnak jelen volt tisztviselői sorra megtekintették, a termet elzárták.

A falakra a kopsorsókat függesztik, amelyek nagy számmal érkeznek. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara hálás kegyelete jeléül kopsorsó helyeztet a ravatalra a következő felirással: „A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara — kereskedelmünk és iparunk lelkes előharcosának.” Szamosújvár városa, melytől Lukács Béla a hetvenes évek elején, mint 24 éves fiatal ember, első ízben nyert képviselői mandátumot, gyönyörű pálmakoszort helyeztetett a ravatalára, a kopsorsó széles lelete selyem-szalagján ezzel a felirással: „Egykori országgyűlési képviselőjének — Szamosújvár szabad királyi város közönsége.” Egyébként esti hét óráig a következő fölírás kopsorsókat tették le a ravatalra:

Erdemudus pártihének — az országos szabadelvű pártkör. — Lukács Bélának — a Budapesti Újságírók Egyesülete. — Erdemudus igazgató-tanácsosának — Magyar Ipar- és Kereskedelmi Bank r. t. — Mély tisztelemmel jelölő — Zsolnay Miklós. — Lukács Bélának — a magyar országgyűlés képviselőháza. — Harminc év emlékére — Miklós Odón. — Egykori jó miniszterének — Szerényi József. — Fejfejtetlen előkénnek — a magyar vasuti forgalmi r. t. igazgatójának. — Egykori orsz. képviselőjének — Szamosújvár sz. kir. város közönsége. — Régi barátjának — Hegedűs Sándor. — Végtelen hálával és tisztelettel — Lerschi Vilmos. — Lukács Bélának — Zay Róbertnek. — Hálájá jelölő — a szegedi kenderöntő gyár r. t. — Erdemudus előkénnek — a magyar waggon- és gépgyár r. t. igazgatója. — A fejtelen rokonok — Tamásny Anna. — Nagyvité megalapítójának — a magyar ipari szakoktató. — In fidei Veritatem — die österreichische Eisenbahnverkehrs-Anstalt. Isten hozzád — hi munkatársad Szalay Imre. — Kedves sógorunknak — Samy és családja. — Nagybecsüléssel és szeretettel jelölő Lukács Béla v. b. t. t. urnak — dr. Wagner Jenő. — Erdemudus igazgatósági tagjának — Globus élet- és járadék-biztosító társaság. — Lukács Bélának — Lukács Imre és neje. — Lukács Bélának — Paiss Andor és neje. — Lukács Bélának — Rosenberg Gyula. — A legőzönteleb jötevőknek — özvegy Kálmán és családja. — Atyai jötevőknek — Tórs Kálmán. — Hü szeretettel — Clarisse, Gyuri. — Örök hálánk jelölő — Muzsik József és neje. — Öszinte barátságból — özvegy Baross Gaborné. — Lukács Bélának — a magyar királyi államvasutak igazgatósága. — Utolsó üdvözlőt — öz. Lukács György és családjától. — Szeretettel és hálás emlékezettel — a párisi kormánybiztoság tisztikara. — Mély tisztelettel és igaz kegyelettel — a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium tisztikara — Lukács Béla volt keresk. m. kir. miniszterének. — Erdemudus előkénnek — a győri szeszgyár és finomított r. t. igazgatósága. — Tisztelettel jelölő Lukács Bélának — Kazy József. — Öszinte részvét jelölő — Lédérer Ágost és Emil. — Lukács Béla emlékének — Kowrig Tivadár és családja. — Lukács Bélának — Hosszú József. — Lukács Bélának — Hosszú Gyula. — Nagydémüt előkénnek — a zalathalmi kénkovand ipar r. t. — A hi barátának — Daruváry és családja. — Lukács Bélának — Lukács Antal és családja. — Szeretett Béla hácsának — Woyciehowsky család. — Nyugodjál békében — Gajzágó István és családja.

A ravatalos terem holnap, csütörtökön, reggel nyolc órától kezdve nyitva lesz a résztvevő közönség számára, mely a ravatalt déli egy óráig tekintheti meg. Ekkor elzárják a termet és a temetéshez készülnek, amelynek rendezésénél a minisztérium fiatalabb tisztviselői fognak közreműködni. A temetés csütörtök délután három órakor lesz a kereskedelemügyi minisztériumból.

A részvét.

A megdöbbenés és a fájdalom az egész ország részvétét kiváltotta. Lukács Béla súlyosan lesújtott családja a Disz-ter 4-ik számú házában lakik. Egész nap fogat után érkezett ide s közéletünk előkelőségei egymásután látogatták meg vigasztaló szavakkal a szomorú családot. A résztvevőkre tömegesen érkeznek. Dr. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter a szomorú hír vétele után megleghang részvevő levelet írt, ma pedig a miniszter dr. *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos társaságában részvétlátogatást tett Lukács Béla özvegyénél. Lukács Bélánál ma hódolatlejtés táviratban mondott köszönetét ő felségének legkegyelmesebb részvevő. *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszter személyesen megjelent az özvegyénél és a kormány nevében kondoleált. A miniszter *Mária Terézia* főhercegnő megbízásából a főhercegnő asszony mély részvétét is tolmácsolta. Közel egy óra hosszat időzött a gyászházban *Szalóczy* Dezső is. Lukács László pénzügyminiszter a nap folyamán kétszer is volt a gyászolóknál. Lukács György főispán holnap érkezik Budapestre a békésvármegyei küldöttséggel.

Megható volt az elhunyt szülőföldje, a zalathalmiak nagy küldöttségeinek fogadása. *Csiky* plábanos vezetés alatt jött néhány egyszerű földműves. Személyesen fejezték meg ki részvevőket: *Gromon* Dezső államtitkár, gróf *Szechenyi* Béla leányával, *Plósz* Sándor igazságügyminiszter, báró *Malcomes* Gyula, *Förinyák* Gyula lovassági tábornok, *Szöll* Ignác államtitkár, *Csergheó* államtitkár, *Emmer* Kornél, *Mandel* Pál, *Szalay* Péter előnkizagató, *Graenzstein* államtitkár, *Wekerle* Sándor, dr. *Buschbach* Péter, *Korányi* Frigyes, *Hamp* Józsefné, dr. *Farkas* László, *Kittka* Ernő, *Csipkay* Károly és neje stb.

A lakás két nagy szalónja folyton tele van látogatókkal. Az özvegy gyermekeivel és az egész rokonsággal holnap délelőtt 10 órakor látogatta meg a ravatalt s ez időre a gyásztermet elzárják a közönség elől. A szomorú perekben a Lukács- és Gajzágó-család tagjai segédkeznek az özvegynek.

A képviselőház homlokára a haláleset hírének vétele után rögtön kitűzték a gyászlobogót. Perczel Dezső, a képviselőház elnöke ma reggel a fővárosba érkezett, hogy a gyászból a Ház is kivigye a maga részét. A holnapi nap folyamán a képviselőház megválasztotta a pompás koszorút helyeznek a megboldogult ravatalára, a temetésen pedig küldöttség fogja képviselni a Házat. Perczel Dezső képviselőházi elnök sürgősen felkérte a fővárosban időző képviselőket, hogy a temetésen megjelenjenek. A küldöttséget a képviselőház elnöke fogja vezetni.

A kereskedelemügyi minisztériumban a dr. Hollán Sándor miniszteri titkárnál kitett részvételt nagyon sokan aláírták közéletünk előkelőségei közül.

A gyászoló családhoz tömérdek részvételt érkezett: Vaszary Kolos biboros hercegprímás távirata így szól:

Fogadja nagyméltóságod legőszintebb részvétem kifejezését. Vaszary Kolos.

Jókai Mór a következő levélben kondoleált:

Kegyelmes asszonyom! Az elhivatottan, az elképzelhetetlen gyászeset, mint a vilámszép ért bennünket, mely kegyelmes asszonyom fájó szívére lesújtott. Ha a hazafiai nagyságnak, a közhasznú munkának, a példány-beesületességnek, a kiérdemelt hírnévnek ez a végjuttalma, miért küzdjék akkor végig a hosszú életet? ... Ha egy férfit, akit éles szavak kikerültek, aki páncélozva volt acélerényekkel — egy tövis képes megölni, mi kerítünk ki akkor itt a földön? Ha egy nagy alakot, kit az elismerés minden csillogai felékesítettek, mindezen csillagok sem voltak képesek felemelni, mit keressünk akkor az égből? Mélyen és őszintén osztok meg, nőmmel együtt, kegyelmes asszonyom nagy fájdalmában, ránk nézve is feledhetetlen emlékü jóbarát volt a megdicsőült, kinek örök üdvéért imádkozni meg nem szününk Isten adjon kegyelmeiddel sebezett szívönek vigasztalást szerettet, szép gyermekei jövőd boldogságában és abban a tudatban, hogy megboldogult férjének emlékeit az egész nemzet, az elismerő kültől s a háas utókor fogja magasztalólag tenntartani. Legmélyebb tisztelem kifejezésével maradjon kegyelmes asszonyomnak igaz hiva és szolgálja:

Dr. Jókai Mór.

Báró Fejérváry Géza, aki ágybanfekvő beteg, a következő sorokat írta egy névjegyre:

Betegágyamon legmélyebb fájdalommal vettem a megdöbbentő hír és legőszintebb, legörömb részvételt gyászolom őt mélyen tisztelt Kegyelmes asszonyommal együtt érzve! Adjon a Mindenható erőt a lélekzró csapásnak! az ő kifürkészhetetlen akaratába vetett megadással való elviselésére.

Báró Fejérváry Géza.

Dr. Wlassics Gyula közoktatásiügyi miniszter a következő levelet írta:

Kegyelmes asszonyom! Fogadja igaz, meleg részvétemet férje elhunytá alkalmából; nagyon lesújtott hirtelen halála híre.

Wlassics Gyula.

Báró Bánffy Dezső főudvarmester az alábbi táviratban fejezte ki részvételt:

Itt Kolozsvárt értesültem a gyászos esetről s igaz, őszinte részvétemet fejezem ki a valóban nagy veszteség alkalmából.

Bánffy Dezső.

Báró Bánffy Dezsőné a következő sürgönyt küldte: Nagy fájdalmaiban részvételt osztok.

Tisza Kálmán távirata így hangzik:

Legigazabb részvétemet fejezem ki a nagyméltóságodat ért borzasztó csapás alkalmából. Adjon Isten erőt annak elviselésére, vigasztalást kedves gyermekeiben.

Tisza Kálmán.

Gróf Andrássy Gyula a következő sorokat írta az özvegyhez:

Mély megilletődéssel és fájdalommal telt szívvel értesültünk azon súlyos veszteségről, mely Nagyméltóságodat és szeretett hazánkat érte. Lukács Béla a gyöngéd szerető férj, a gondos jó apa, a haza legjobb fiainak egyike kiszolgáltattott az élők sorából. Kegyelmes asszonyunk ha nagy, kimondhatatlan fájdalom nem léte enyhíti, vegye tudomásul, hogy velünk, kik a boldogultnak miniszter korában hű munkatársai voltunk, vérző szívvel gyászol az egész haza. Az Ur kegyelme örökösök az elárultak felett. Fogadja mély részvétem kifejezését.

Andrássy Gyula.

Ludvig Gyula, a magyar államvasutak elnöki igazgatója meleg hangú levélben kondoleál s többek között ezt írja:

A boldogult hosszú időn keresztül a legszorosabb összeköttetésben állott a magyar kir. államvasutak igazgatóságával mint annak volt elnöki igazgatója, továbbá, mint a kereskedelemügyi minisztérium államtitkára és később minisztere, és e magas állásában munkatársának és alárendeltjeinek osztatlan tiszteletét és nagybecsűsítését mindenkorra biztosította. A magyar kir. államvasutak igazgatóságának f. évi január hó 8-án tartott ülése legmélyebb fájdalomnak és igaz részvétemnek adott jegyzőkönyvében kifejezést gyászos kimulása alkalmából.

Békésvármegye törvényhatóságának részvétírata így hangzik:

A megrendítő csapás alkalmából, mely férje elvesztésével excellenciát és az egész magyar közéletet érte, Békésvármegye törvényhatóságának, melyet Lukács Béla közöti alkotásaival örök hála kötelezett, mély részvételt tolmácsolom.

Fábrý, alispán.

Gyulafehérvár város részvétírata a következő:

A megmérhetetlen veszteségben, mely Nagyméltóságod szívét mély fájdalommal sújtja, kérem, fogad a városunk közönségének a legmélyebb részvételt Gyulafehérvár város felejtethetetlen diszpolgárának elhunytá felett, mely veszteség mindnyájunk szívét gyászba borította.

Novák Ferenc polgármester.

Turkeve városa részvétírata így hangzik:

Megrendítő gyász alkalmából fogadja Turkeve város őszinte részvételt. Adjon az Isten erőt a mérhetetlen fájdalom elviseléséhez kegyelmes-ségdeknek és családjanak.

Csibál Károly, Turkeve város polgármestere.

Levélben és táviratban fejezték még ki részvétüket: Fürös-marthy Béla államtitkár, Thallóczy Lajos udvari tanácsos, az Otthon-kör, Csávossy Béla, Bornemisza Ödön, dr. Neumann Armin országos képviselő, dr. Nagy Géza, dr. Décsy Zsigmond, Gajári Ödön, Luczenbacher Pál és neje, dr. Hegedűs Gyula, Ziborczy István, Wolf Janka, Lipthay Béla es. és kir. kamarás, dr. Wagner Jenő, Fenyvesy Ferenc főispán, Fejérváry Jenő, Láng Lajosné, Mánich Aurélné, Kéty Károlyné, gróf Majláth Gusztáv, Berzeviczy Albert és neje, Márkus József főpolgármester, báró Daniel Ernő, Lukács Géza, Réczy Imre, Hieronymi Károly, Berzák Árpád, Marosvásárhely törvényhatósága, gróf Andrássy Ella és Tivadar, Rosenberg Gyula és neje, Jakabffy, dr. Martin stb.

A kereskedelemügyi minisztérium a haláleset alkalmából a következő gyászjelentést adta ki.

A magyar királyi kereskedelemügyi minisztérium mely megilletődéssel jelent megdöbbentő és szerető Lukács Béla urnak, ő császári és apostoli királyi felsége valóságos belső titkos tanácsosa, az I. oszt. vaskorona-rend vitéze, az orosz fehér sereg és szerb Takova-rend nagykeresztese, a francia becsületrend tiszti nagykeresztjének tulajdonosa, Marosvásárhely város I. kerületének országgyűlési képviselője, az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás magyar királyi kormánybiztosa stb., nyugalmazott kereskedelemügyi magyar királyi miniszternek f. hó 7-én, életének 54. évében történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hűtetei folyó évi január hó 10-én, délután 3 órakor fogtak a kereskedelemügyi minisztérium palotájában a római kat. vallás szertartása szerint beszenteltetni és a Kereszti-utcai temetőben örök nyugalomra helyezni. Budapest, 1901. január hó 8-án. Aldás emlékre!

A párisi kiállítás kormánybiztossága a következő gyászjelentést adta ki:

Az 1900-ik évi párisi nemzetközi kiállítás m. kir. kormánybiztossága mely főpalommal jelenti szeretett főnökének, nagyméltóságú Lukács Béla urnak, valóságos belső titkos tanácsosa, volt kereskedelemügyi m. kir. miniszter, országgyűlési képviselője, az I. osztályú vaskorona-rend lovagja, a francia becsületrend nagytisztje, az orosz fegyversereg nagykeresztese stb., a párisi nemzetközi kiállítás m. kir. kormánybiztossága Budapest, f. évi január hó 7-én történt gyászos elhunytát. Béke poraira!

Külföldi gyászjelentést adtak ki még a budapesti Kereskedelem és Iparkamara és a párisi magyar kiállító.

Az Országos Iparégyesületbe a Thék Endre által meghívott párisi kiállító, dacára a későn kézbesített meghívónak számosan jöttek el. Thék Endre elmondta, hogy meghívása a kiállítóhoz nem a kormánybiztosság megbízásából történt, hanem spontán megnyitakozása volt annak a fájdalomnak, melyet Lukács Béla halála megdöbbentő halála a párisi magyar kiállító körében keletkezett. Megemlékezett azután azokról a nagy érdemeiről, amelyeket a magyar ipar és a párisi magyar kiállítás körül szerzett Lukács Béla és indítványozta:

Hogy a magyar kiállító nevében önálló gyászjelentés adassék ki. Hogy a temetésen testületleg vegyenek részt. Hogy a ravatalra koszorú helyezessék. Hogy a családhoz részvételt intézessék. Hogy gondoskodás történjék arra nézve, hogy Lukács Béla érdemeinek emléke, melyeket az ipar terén szerzett, megfelelő módon megörökíthessék.

E célból egy bizottság kiküldését javasolta. Thék Endre javaslatát az értekezlet egyhangúlag magáévá tette, bizottságot küldött ki, melynek feladata a további részleteket megállapítani. A létesítendő Lukács Béla-öszöndíj alapra az aláírások rögtön megkezdődtek s közel 1000 korona van már együtt az alapra.

Érdekes levelet kapott tegnap a gyászoló család egy ismeretlen embertől, aki tanuja volt Lukács Béla öngyilkosságának. A levél így hangzik:

Tegnap délután Budáról Pestre tartottam a Ferenc József-hídon át. Midőn a hírd közepét elhagytam, láttam a szerencsétlen véget ért kormánybiztost, ki tőlem 10—12 lépéssnyire lehetett. Egyszerre olyan mozdulatot tett, mint midőn valaki lóra ül: a hidszegélyt övező korlátot, arccal a fővámbáz felé, a folyamba vetette magát. Nyomban a felszínre kerül-

vén, egész szabályos útemben uszni kezdett s folytonos, de lassú és szabályos kémozdulatokkal a Duna közepe felé tartott míg nem az esti szürkület eltelte az elevátor környékén. Kapaszkodásról, mint a lapok pok írták, szó sem lehetett, mert ott a Duna széles területen szabad, nem jagyott be. A beugrás 4 óra 10—15 percek történt.

Az Yldiz-kioszk örültje.

— A revolverező szultán. —

Budapest, január 9.

Megdöbbentő hírt kapott Konstantinápolyból egy megbízható nagy olasz lap: *II. Abdul Hamid szultán őrjengési rohamok fogták el s revolverrel lelötte az orvosát és néhány katonatisztjét.*

Hogy a szultánt súlyos idegbaj és üldözési mániá gyöttri, azt évek óta tudja a világ. De hogy e mániája annyira fokozódott, hogy gyilkos revolvert adott a kezébe, az megrendítően szomorú egy hír, amely a legsötétebb színben festi Törökország eszárjának s vele együtt a mai Törökország sorsát. A szomorú eset következtében talán fontos változások is várhatók az Yldiz-kioszkban.

II. Abdul Hamid szultán kétségtelenül üldözési mániában szenved. Búja a világot s jól elzárta kioszkjában ugyancsak nehezen lehet megközelíteni. Egyszer hetenkint, pénteken, vallási kötelem mégis kiviszik az utcára. Azon a napon van a szelamlík, amikor szinről szinre látni lehet a török eszárját. De csak belépő-jegygyel. Mert félnek odakülni az Yldiz-palotában. Elzárkóznak a világtól, még Konstantinápolytól is, az egész törökségtől. Azelőtt a szultán hetenkint más-más meesetben vezetete a szelamlík szertartását, nagy nyilvánossággal, az utcákat, a balkonokat, az ablakokat ellepte a nép. De *Abdul Hamid* óta minden elváltozott. A császár visszavonult, mondják, hogy reggeltől estig megfeszítve dolgozik, a kormány-aktákat is mind személyesen nézve át. Sok keserves tanulás után *egyre nőtt a bizalmatlansága.* Nincsen emberfia, akiben feltétlenül megbíznék. Megtanulta a táviratozást, csak hogy a kormány-táviratokat, amelyeket egyenesen a palotába visz a drót, személyesen át-nézhesse, mielőtt még valamely alattvalója a kezéhez kapná azokat. Konstantinápoly nem is ismeri urát. Az új meeset, amelyben most a szelamlík szertartása folyik, csak néhány száz lépéssnyire van az Yldiz-palotától. Ez az egyetlen út, amelyet a szultán minden pénteken hintáján bejár. Ennyit lát ó Konstantinápolyból. Ezt is csak válogatott albán, arab és török katonák sűrű sorfalán át.

Külsőjén megérzik állandó, nehéz lelki gyötrelme. Meg van görnyedve. Alakja megtörtnek látszik. Sem jókedv, sem boru nem ül az arcán. Napbarított, sápadt arc, erősen római orral. A szakállá szürkével elegyes rőt színű. Fakó szentelenség látszik a szeméből, gőpiesen köszön. Kicsinynek, megviseltnek, soványnak látszik, ropantul kikezdhetők az izgalom, a bizonytalanság érzete. Mintha már régóta megunta volna az életet, csak a makasság tartja még őt. Ő, a nagy padisah, a kalifa, tulajdonképpen az egész mohamedán világ ura. S az akar maradni az egész világ ellenére, ha tetszik. Külső megjelenésére rá van főtve egész politikája: nem erőből beszél, hanem nembánomságot szinlelő ügyes bujósdiról.

Nos, lelki gyötrelmei, bizalmatlansága most őrjengéssé fokozódott. Óriás rémületet keltett egy ily roham a múlt napok egyikén. *Valóságos vőrengzést vált végbe a szultán.* Erről a torinói *Stampa*, az ő rendesen jól informált konstantinápolyi levelezőjétől, a következő értesítést kapta:

A szultán, hogy fejszaggatásait meg-szabaduljon, magához hívatott egy *Ibrahim* nevű Asztaból odakerült kuruzslót, aki magára vállalta a gyógyítást. Elkezdte a szultán fejét nyomogatni, ami olyan fájdalmat okozott, hogy a szultán felkiáltott:

— Kutyá, meg akarsz ölni!

Azzal felkapta az asztalán heverő revolvert és háromszor rálőtt a kuruzslóra.

A lövésre berohant egy szolga; a szultán erre is rálőtt, úgy hogy a szerencsétlen szörnyet halt.

Ekkor két katonatiszt rohant a szobába kivont karddal, mert azt hitték, hogy a szultán ellen merényletet követtek el. De a szultán félreértette a buzgalmat és őket is lelötte.

'Azután ajultán esett össze a szultán.

A két katonatiszt sebesülése súlyos, a kuruzsoló is, aki a nyakán, mellén és a jobb lábán sebesült meg.

Másnap a szultán nagy summa pénzt küldött a kuruzsolónak kárpótlásul.

A tenger foglyai.

Budapest, január 9.

Tözsomszedságában egy hatalmas kikötővárossal, ahol együtt vannak mindazok az eszközök, amiket az elmúlt dicsőséges század alatt az emberek a természeti erők leküzdésére kigondoltak, napok óta tehetetlenül vergődik a viharkorbácsolta hullámok közt egy megfeneklett hajó, anélkül, hogy a civilizáció legrefináltabb eszközeivel csak közelébe is lehetne férkőzni, hogy a veszel viaskodó hajó embereit megmentsek. Pedig a hajó olyan közel van a marseillei parthoz, hogy szabad szemmel is meg lehet látni a hajón levő alakokat. A hajó a *Russie* nevű gőzös, vasárnap este indult el Oranból. Száz ember van rajta, ezek közül negyvenhat utas. Marseille közelében homokzátonyra jutott a hajó s azóta olyan iszonyu vihar dúl a tengeren, hogy lehetetlen a zátonyra vetett hajó közelébe jutni. Már több hajó megpróbálta a mentést, de mindeniknek vissza kellett térnie az öbölbe, mielőtt még segíthetett volna a *Russien*. Egy hajó, mely tovább dacolt a viharral, semmit sem a maga személyzete életének biztossága megengedte, szintén veszedelembbe jutott. A *Russie* helyzete kétségbeesett. A partról adott jeleket már nem viszonozza a legénység, sőt úgy látszik, hogy már a küzdelemmel is fölhagytak. A félig elsüllyedt hajóról az árbócokra másztak föl és ott várják, hogy mi lesz a vihar vége, élet-e vagy halál. Ma reggel egy ágyunaszád próbálta meg, hogy a *Russie* közelébe férkőzzék és levontassa a zátonyról, ennek a kísérletnek az eredményéről azonban ez ideig még semmit se tudunk.

Ujabb távirataink a következőket jelentik:

Marseille, január 9.

A Faraman-foknál hajótörést szenvedett *Russie* nevű esomagszállító gőzös helyzete kétségbeesett. A hajó egész éjjel játékszere volt a viharoknak.

Csak a matröz-hálórekesz és a fődézetnek egy része látszik még ki a vízből.

Lehetetlen összeköttetésbe jutni a szerencsétlenül járt hajóval.

A hajó 46 utasáról és 54 főnyi legénységéről semmit sem tudnak.

Marseille, január 9.

Ma reggel a *Russie* segítségére küldött kaulauz-hajók kénytelenek voltak eredmény nélkül visszatérni a marseillei kikötőbe, mert a hullámok erejével nem dacolhattak. Épp így visszatértek a kiküldött torpedó-hajók, melyeknek kísérletei sikertelenek voltak. Miután két mentő rakétát löttek a veszélyben forgó hajóra, ezt a mentési kísérletet is abba kellett hagyni, állítólag lövészek hiánya miatt. A legutóbbi jelentések szerint a *Russie* a hullámzás következtében néhány méterrel közeledett a parthoz a nélkül, hogy ezáltal helyzete megjavult volna.

Marseille, január 9.

Délután 4 óra felé a *Société generale des transports maritimes* a következő táviratot kapta: *Távirati összeköttetést* létesítettünk a *Russie*val. A hajón levők mind élnek. E pillanatban minden veszedelem megszűntnek látszik. Csak azt várjuk, hogy enyhüljön az idő, hogy hozzáálljunk a mentéshez.

Páris, január 9.

A *Russie* negyvenhat utasa közt nincsenek külföldiek. A legénység lisztája több olaszt és svájceit tüntet fel. Egy délután érkezett távirat szerint még nem oszlott el a menekülésnek minden reménye.

Saint Louis du Rhone, január 9.

A *Russie* megmentésére elindult *Dänemark* hajó anélkül, hogy sikerült volna segítséget nyújtania, visszatért ide és a szélesed beállta után azonnal ismét elindult. Még nem tudják, hogy emberek elpusztultak-e. A partról az előresz felületén, a paranesnoki hidon stb. utasokat látnak csoportosulva. Még nem mondtak le arról a reményről, hogy összeköttetést létesíthetnek és mentőcsolnakokat próbálnak küldeni. A *Russie* helyzete különben kissé javult. A szél gyengébb, a tenger kevésbé hullámzik. A hajótársaságnak sikerült jelekkel érintkezni a *Russie*val, mely azt jelenti, hogy seuki sem pusztult el, sürgős segítséget kér.

A közönséghez.

A *Budapesti Napló* minden előfizetője megkapta már az ingyenes balesetbiztosításáról szóló kötvényét. A *Mannheimi Biztosító Társaság* magyarországi vezérképviselőse baleset által okozott halál és rokkantság esetére kétezer koronát, vagy a baleset mérvének megfelelő összeget biztosít január 1-től kezdve a kötvénytulajdonosoknak, illetőleg a *Budapesti Napló* előfizetőinek.

Ujonnan belépő előfizetőink az előfizetési díj beérkezése után tüstént kézhez kapják a kétezer koronáról szóló balesetbiztosítási kötvényét. A biztosítás az előfizetési díj postára adását követő déli tizenkét órákor kezdődik és az előfizetés lejártá után való nap déli tizenkét órájkor végződik.

A *Budapesti Napló* ingyenes balesetbiztosítása, miként a kötvény hitelesen tanúsítja, kiterjed mindennemű halált vagy rokkantságot okozó balesetre, amely a biztosítottat akár otthon, akár utközben, hajón, kocsin, vonaton vagy hadgyakorlaton éri.

Az előfizetés ténye Budapesten nyugtával, vidéken feladóvévennyel igazolandó. Ezeknek az igazolványoknak a megőrzése ajánlatos. Ha elveszne egyik-másik, a *Budapesti Napló* kiadóhivatala egy levelezőlapon nyilvántított kérésre szívesen állít ki díjlanul másolatot.

Baleset esetén, mely vagy halált vagy rokkantságot okozott, táviratilag vagy expresszlevélben célszerű a jelentést megtenni a *Budapesti Napló* kiadóhivatalának.

A *Budapesti Napló* előfizetőinek a *Mannheimi Biztosító Társaság* magyarországi vezérképviselőse (*Fényes Miklós* igazgató) másnemű baleset-, betörés-, szállítmány-, szavatossági és üveg-biztosításnál öt százalék engedményt ad a rendes díjtáblázathoz képest.

Ujonnan belépő előfizetőinknek díjlanul megküldi a kiadóhivatal a *Budapesti Napló* 1901-re szóló díszesen kiállított napjátárát.

FŐVÁROS.

(*) A főváros közgyűlése. A főváros mai közgyűlésén *Márkus* főpolgármester bejelentette, hogy az üresedésben lévő tanácsosi állásra a kandidáló-bizottság első helyen *Almády Géza* tanácsjegyzőt, második helyen *Piperkovich* Bátor, harmadik helyen *Melly* Bétát és negyedik helyen *Bárczy* István tanácsjegyzőket jelölte. A második ügyészi állásra a következő sorrendben történt a jelölés: 1. *Zana* Béla, 2. *Szabó* Imre, 3. *Mayer* József. Az állásokot a legközelebbi közgyűlésen töltik be.

Ezután *Polónyi Géza* szólt föl. Azzal kezdte beszédét, hogy az ugynevezett városi pártnak január 7-ikén tartott ülésén mondottáról akar szólni. A *Magyarország* közölte, hogy *Légrády* Károly ott erősen kikelt a városi érdekrendszer ellen. Megvédolta a tisztviselőket akik — szerinte — *összjártsanak befolyásos fővárosi bizottsági tagokkal*. Így aztán tiszta erkölcs nem fejlődhet ki. Amikor — ugymond *Polónyi* — nyilvános gyűlésen mondanak el ilyet, ezt szó nélkül hagyni nem lehet s tisztázni kell. De föl kell tételeznie azt is egy komoly napitápról, hogy nem hoz alaptalanul ilyen tudósítást. Mar most az a kérdés, tényleg úgy volt-e a dolog, vagy sem. Ha igen, akkor meg kell keresni a módot, hogy elégtétel adassék, esetleg törvényes uton, még pedig haladéktalanul. Kérdi a polgármestert, van-e szándékában, hogy a közgyűlés és a tanács reputációjának megvédelmezésére a kellő lépéseket tegyehesse?

Légrády Károly megjegyzi mindenekelőtt, hogy a *Pesti Hírlapra* a közlésben semmielő befolyással sem volt. A *Magyarország* pedig csak ma jutott a kezébe. Röviden elmondja, hogy a városi párt ülésén mit mondott. Azt jelentette ki ott, hogy ő az incompatibilitás elvének a híve. Az a meggyőződése, hogy tisztá erkölcsnek kell uralkodni a törvényhatóságban. Elmondta akkor, hogy incompatibilis fővárosi bizott-

sági tagoknak a fővárosi törvényhatóságban helyük nincs.

Kijelenti *Légrády*, hogy a főváros tisztikarát sem megbántani, sem gyanúsítani nem akarta. Nem beszélt egyekes ellen; ő csak amellet az elv mellett küzd, hogy a főváros adminisztrációjának a tisztasága meg legyen óva.

Matiska Alajos alpolgármester a beteg polgármester helyett válaszol *Polónyi* interpellációjára. Köszönetet mond *Légrády*nak, hogy megfogta azokat, amiket az ő beszédéről írtak és mondottak. Tudomása van arról, hogy a tisztviselőket súlyosan gyanúsító közlemény jelent meg. Tegnap az alpolgármester tanácskozott a tiszti főügyészsel s a törvényes alapot meg is találták arra, hogy az ügyet törvényes utra tereljék. A közhivatalnokok becsülete érdekében kéri, ne hozzon föl senki általánosságban vádakat, hanem nevezze meg a tényt és az elkövetőt konkrét, hogy ez ha a vád igaznak bizonyul, kivették annak a tisztikarnak a kebeléből, amely tisztikarnak egyebe sincs a becsületénél. (Helyeslés.)

Polónyi Géza örömmel vette tudomásul, hogy *Légrády* kijelentette, hogy a neki tulajdonított vádoló szavakat nem mondotta.

Ezután a napirendet tárgyalta le. A munkanélküliek segélyezése céljából a tanács azt javasolta, hogy a bazilaj végrehajtandó közmunkák utján orvosolják a bajt. A közgyűlés arra vonatkozólag elhatározta, hogy a budai Nagy-Rókus-utcaátoljatólagosan kiépített egészen a Marczibányi-réteg.

A berkocsi ipar vitelára és a taxaméter alkalmazása tárgyában jogszített szabálytervezetet egyelőre átteszik a jogügyi bizottsághoz.

A budapesti zsidóbarát-kereskedők ipartársulata azt kéri, hogy szállítsák le a Teikli-téri zsidóbarát-bódék alap-béreit. A VIII. ügyosztály javasolja, hogy a közgyűlés teljesítse a kérelmet akként, hogy az alapbérletet tíz százalékkal csökkenték. A közgyűlés ehhez hozzájárult.

Főlebezárás és nyugdíjgyűk elintézése után a közgyűlés háromnegyed 8 órákor véget ért.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** *Barbi Alice* hangversenye. *Barbi Alice*, a daléne művészetének fejedelemasszonya vagy hét év előtt letette fejrőla diadémet, hogy mirtuszkoszorúval ékesítse homlokát: báró *Wolff-Stromer*se felesége lett. És megkezdődött a küzdelem az ő immáron árva koronájáért, amely célnak nehéz is, fenséges is, hiszen az eszményi művészet magaslatáról, *Barbi Alice* nagyságáról tündökölt le a versenyzők hadára. Voltak, akik ezt a koronát egy-egy új homlokon már-már ragyogni látták, meg-meghódolva egy-egy új királynő előtt, de a korona mindig *Barbi Alice* nevével viselte. Nem akadt olyan új művészi egyéniség, aki a maga koronájával lépett volna ki a homályból a fénybe, rákényszerítve az emberek ítéletére a saját tökéletessége normáját. *Barbi Alice* fogalom lett. Eszmény. Akárcsak *Rafael* a festészetben, *Fedőfi* a költészetben, *Mozart* a muzsikában. És ha egy új dalénekesnél előtt teljesen meghódolni akartunk, *Barbi Alice* koronájával illetük homlokát. Hét évi távollét után, ime, visszatért birodalmába a királynő, ahol távollétében is szuverén maradt. Művészi körútján, amelynek egész jövedelmét a duszagad báróné a férje által alapított *Barbi Alice-kórháznak* szánta, Budapestre is eljött, ahol annak idején egy esapásra hódította meg a szivcét. Mikor ma este a *Royal*-terem dobogóján megjelent, a fővárosi zeneközönség elitje, amely a csarnokot zsufolásig töltötte meg, percekig tartó viharos ovációval fogadta. *Barbi Alice* a királynőnk szerénységével köszöntötte meg a hódolatot és az ő híres mosolyával, amelynek bája gyöngéd és megindító.

— Vajnon mi lett belőle? — ez a kérdés lappangott minden szivben, amikor a *Händel*-féle *d'aspetto-ária* zongorakisérétének első hangja megszólalt.

Barbi Alice visszahozta nekünk művészetének tökélyét és sőtét mezzoszopránjának meleg, fényes édességét. Visszahozott mindent, amiért szerettük és esodáltuk, csak — amint ma este egy jeles művésznőnk mondotta, egy vonással változott meg az organuma, de nem tudni, hol, — olyannal, amelyet csak azon vesznük észre, akit nagyon szeretünk. A *Handel-ária* után, amelyet esodás stílerzőkével és egyszerű bensőséggel tökéletesen adott elő, ismét felugrott a tapsvihar, amelyet a művésznő egy szivbe lópódzó francia dallal (a XVII. századból) köszönt meg. A hangverseny műsorának második részében *Fergolese* (*Si tu m'ami... Tre giorni*), *Scarlatti* (*Le Violino*) és *Durante* (*Danza Fanciulla*) muzsája szólt meg. A régi nápolyi iskola, amely a XVII. század végén és a XVIII. elején az egyszerű, bensőséges zene mestereit látta, a *Posilippo* lábánál, eleven erőben ifjul meg ennek a csudás művésznőnek stilszerű előadásában. Konstatálni azt, hogy *Barbi Alice*nek technikája tökéletes, banalitás volna; az énekművészetnek ez a szuverénje oly tünenéyes egyéniség, amelyen keresztül a valóság ezer csillogásával, mint élő műremek, szűrődik át a régi olasz iskola egy-egy dala a kosztüm-ünnepségek rizs-poros utánzó húsége nélkül. A műsor harmadik és negyedik részét a német dal foglalta el: *Brahms* és *Schubert*. *Barbi Alice* behatolt a német dal ti-

tokzatos világának bükkörébe és egyforma tökéletességgel tolmácsolja Brahms reflektáló líráját és Schubert szívhangjait. Brahms: *Der Tod das ist die kühle Nacht* kezdetű dalából hidegen érintette arcunkat a halál csókja és az *Immer leiser wird mein Schlummer* előadásánál tökéletesbhet nem lehet képzeln. Egy-egy tökéletes műremek volt a Schubert-jéle *Heiss mich nicht reden* és a *Thänenregen*; a *Wohn* pedig ugy hangzott, mint a Patak esobogása. A műsor befejezése után az egész közönség ülve maradt és tapsorkánál hívta a művésznőt, aki valószínűleg ráadásokkal is szolgált. Az újságíró, akit kötelessége a szerkesztőségbe szólít, iriglyi a publikumot. — A dalok intencióinak teljes ismeretével *Pahlen* Richard bécsi zongoraművész finomul végezte a zongorakíséretet; lapozott pedig neki egy fiatal ur, aki lehetetlenül hosszú és fényes hajával mindenkit idegessé tett.

(G—ly.)

Az az óriási érdeklődés, amelyet a közönség a zseniális művésznő első fellépése iránt tanúsított. mutatja, hogy *Barbi Alice* a közönség általános óhajának felelt meg, amikor elhatározta, hogy páratlan művészetével még egy visszavonhatatlanul utolsó hangversenyen fogja gyönyörködtetni hallgatóságát, amely után művészi pályájától végleg visszavonul. Akik *Barbi Alice*ban az énekművészet tökéletességét csodálják, ez alkalommal vagyis pénteken, folyó hó 11-én gyönyörködtetnek utóljára *Barbi Alice* utólréhatetlen művészetében. Ezen a pénteki hangversenyen, amelyet szintén jótékony célokra rendez, a művésznő, többek között *Schwann* leggyönyörűbb dalait fogja előadni. Jegyek ez estélyre a Harmónia zeneműkereskedésben kaphatók.

Burmester hangversenye. Nagy és előkelő közönség hallgatta ma este a Vigadó nagytermében *Burmester* Willy hegédűjátékát. Ez az érdeklődés méltán megilleti azt a kiváló művészt, aki klasszikus felfogásával érett szellemével, lényes, de nem excentrikus technikájával és magyarázatának komoly szépségeivel a régi iskola erős, hatalmas képviselőre emelkedett. Vannak pillanatok, amikor *Joachimot* véljük hallani, a lénykorában álló *Joachimot*, aki harminc évvel ezelőtt meghódította Európa zenei értelmiségét. A nyugalom, a fénység, a férfias erő, a klasszikusok mély átérzése: ezek a kvalitások szereztek meg a koronát *Joachimnak*. És ezek a kvalitások élnek még *lől* a *Burmester* játékaiban, aki nem káprázat, hanem meggyőző; nem az idegeket ingerli, hanem a kedély mélységeibe hat; nem rakókat erget *lől*, hanem tartós, tisztán lángoló tüzet gyújt az igazi művészet oltárán. *Burmester* játéka több mint szenzáció: nemes, mély és fölemelő hatás. Technikája tökéletes biztonságba ringat és ebben a nyugodt odafigyelésben szabadon élvezzük a lélek megnyilatkozásait. Széles, komoly, klasszikus becsü programján ma este *Schubert* és *Bach* foglalta el a főhelyet. *Burmestertől* *Bachot* hallani a legnagyobb élvezet amit hegédűs nyujthat. A klasszikus zene renaissance-a ez; egyszerű szépsége mellett minden modern zenemű szinopompája elakul. A mai hangverseny közönsége tömördek tapsban fejezte ki a hálóját ezért a rendkívüli élvezetért. Mint kísérő és közreműködő *Mayer-Mahr* Mór zongoraművész szerepelt a mai koncertben, tiszteletreméltó sikerrel. (d. e.)

Nemzeti Színház tervel. A Magyar Művészek és Építész-Egyesület már feliratlag kérte a belügyminisztert, hogy a Nemzeti Színház tervének elkészítését ne idegen hanem magyar építésre bizza. Hogy azonban a dologban az egyesület minden tagja nyilatkozhassék, az egyesület vasárnap, január 3-án délelőtt 11 órakor saját helyiségeiben rendkívüli közgyűlést tart.

Hírek a Vígshínzházból. Holnap, csütörtökön lesz a Vígshínzházban a *Hobortos Márta* és *Szálka* házi főpróbája. Nyilvános főpróbát ezután nem tartanak. — *Antony Mars* háromfelvonásos bohózatát, a *Titkos rendőrt*, a Vígshínzház már a jövő hét folyamán bemutatja. A darab címszerepét *Vendrey* Ferenc játssza, akinek itt minduntalan alkalma van *Fregoli*-szerű gyors öltözködésre és alakváltásra. Nyomozásai közben ugyanis folyton más és más áruházban jelenik meg. A vidám detektív-történet keretében pompás szerep jut még: *Hegedűsnek*, *Gótnak*, *Gálnak*, *Szathmárynak*, *Szerénynek* és *Gyöngyinek*; a hőlygek közül pedig *Kalmár* Piroskának, *Berzseti* Ilonának és *Pécsi* Paulának van szerepe a darabban. — Szombaton adták a párisi *Vandeville*ban *Bisson* új darabját, a *Bon juyet*, amelynek nagy sikeréről minden újság megemlékezett. A darabot a Vígshínzház megszerezte előadásra.

Műsorváltás a Magyar Színházban. Több szereplő megbetegedése folytán pénteken, január 11-én, a Magyar Színházban az előre hirdettet *Gésák* helyett *Szulamit* kerül színpadra. Egyebekben a műsor változatlan marad.

Pálmay Ika bucsuzkódása Bécsben. Egyik bécsi újságban olvassuk, hogy *Pálmay Ika* a szinpadtól való visszavonulása előtt a bécsi közönségtől is elbucsuzik, amelynek több éven dédelgetett kedvence volt. — A diva bucsuja, a bécsi újság értesülése szerint,

egyik operett-színházban fog végbe menni, hosszabb vendég szereplésnek a formájában.

Művészték a vitéken. Január második felében két művésztét rendeznek Zalaegerszegen és Gyulafehérvárott a Vörösmarty-szobor javára. Zalaegerszegen a kereskedő-lyak egyesülete, Gyulafehérvárott az izraelita jótékony nő-egyesület áll a mozgalom élén. *Abrányi* Emil és neje mind a két helyen megígérték közreműködésüket. A zalaegerszegi művésztétén *Szavay* Gyula is résztvesz egy humoros felolvasással.

Nyilatkozat. *Dienl* Oszkár ur a következő sorok közlésere kér fel bennünket:

A Magyarországra ma este megjelent számának színházi rovatában a magyar Operaház és a magyar opera emen egy levelet közöl az én aláírásommal, amelyben az Operaház vezetését és *Vavince* sikert aratot operáját *Rosmundát* kritikálja bántó módon. Ezennel kijelentem, hogy ezt a levelet nem én írtam és utána fogok járni az ügynek, hogy teljes elégtételt szerezsek azért a *misztifikáció*ért, amelylyel a Magyarországot egy hamisított levéllel és aláírással félrevezették. E sorok szíves közlése kérvé, vagyok

kiváló tisztelettel
Dienl Oszkár.

Gál Gyula gyászja. *Gál* Gyulát, a Vígshínzház kitűnő művészt, nehéz családi gyász érte. A művész lesújtó tartalmu táviratot kapott tegnap, éppen az előadás alatt. Atyja halálós ágyán fekszik. Ez áll a táviratban. *Gál* még végigjártotta szerepét és előadás után rögtön elutazott *Aradra* atyjához, aki ma délelőtt fia karjai közt kiszendvedt.

A medve bemutatója. Esztendőnk óta nem jutott szóhoz a Nemzeti Színházban orosz szerző. *Csahov*, akinek *A medve* című vígjátéka pénteken került először színpadra, mint színműködő nálunk alig ismert név, mert ez a kis egyfelvonásos az első darabja, amelyet magyar nyelven előadnak. Annál népszerűbb, mint *Novellairó* és mint brilliáns megfigyelője az orosz népeletnek. *A medve*, amelynek három szerepét *Császár*, *Császár* és *Gabányi* játsszák, a *Párisi asszony* pénteki előadását fogja lever de ideaként megelőzni. Nyilvános főpróba a kis daraból nem lesz.

A tartalékos férj jubileuma. A Vígshínzházban pénteken, e hónap 11-ikén, lesz *Gulni* Soma és *Rakosi* Viktor nagyszerű bohózatának, a *Tartalékos férjnek*, huszonötödik jubileári előadása. *Gál* Gyula szerepét ezután *Szathmáry* fogja játszani.

Gyermekhangverseny a Telefon Hírműködésben. Ma délután 5 órakor — mint minden csütörtökön rendszeren — gyermek-hangversenyt rendez a Telefon Hírműködés a kis előzetők szórakoztatására. Közreműködésüket megígérték: *Csetényi* Juliska, *László* Irén, *Margó* Zelma és *Witt* Gizella uradók, *Körösmeszy* Gusztáv, *Ódry* Zsuzsá, *Óláh* Lajos és *Eöry* Szabó József urak. A hangverseny után 7 óráig katonazene lesz hallható a Hírműködés kagylóin keresztül, 7 órától pedig a Magyar Királyi Operaház előadását közvetíti a Telefon Hírműködés: a *Parasztbucé*let operát és a *Piros cipő* ballet zenéjét. Az opera-közvetítés után a rendszer est felolvasás következik, azután pedig még 11 óráig cigányzene-árvitel lesz hallható, amelyet az *Emke* kávéházból közvetít a Hírműködés.

Pálmay-esték.

— A diva szinpad-i bucsuja. —

II.

Budapest, január 9.

Csakugyan ugy bucsuzik *Pálmay Ika* a szinpadtól mint egy igazi szinpad-i királynő. Ami lelkese és hódolat csak kijut a szinpad kiválasztottjainak a közönség részéről, abban minden része van most a visszavonuló *Pálmay* Ikának.

Mintha csak kisütött volna újra régi dicsőségének mindenki mást elhomályosító napja, — egyedül ő ragyog újra a Népszínház csillagos égboltján s szinpadon való megjelenésével meglevenedik a magyar operettnek klasszikus kora.

Pálmay, mint *Szép Heléna!* Ha van az operett-művészetnek klasszicitása, akkor ennek a klasszicitásnak a legigazabb kitejőzője *Pálmay Ika* a *Szép Heléna* szerepében. Ilyen lehetett a világszép görög királyné; így loboghatott érzéki tüzeben *Páris* királyfiért, így imádkozhatott *Venus* anyjához, hogy óvja meg a botlástól s így diszthette fel *Menelaus* királyi homlokát, mint ahogy azt *Pálmay Ika* ma este nekünk megmutatta s mindenekelőtt ilyen lehetett ő maga, a világszép asszony, aki az asszonyi test ószvesztő plasztikájának minden varázsát egyesítette magában.

Klasszikusabb *Helénát* el se lehet gondolni *Pálmay* Ikánál. Ezt az alakítást, mint sok mást is, ez fogja letehetőleg tenni mindenkire néve, aki valaha látta, hogy benne harmonikusan találkoztak mindazok az isteni adományok amelyek nélkül ennek a szerepnek a tökéletes megajtszása egyenesen lehetetlen. *Pálmay* Ikában megvan az asszonyi testnek klasszikus plasztikája, a minden árnyalásra képes pikáns egyéniség és mindenekelőtt a vér, a szenvedély perzező tüze.

Aki *Pálmay* Ikat, férfi vagy asszony létére, végig tudja nézni, a nélkül, hogy vére meg ne bizsergessen s ne érezze valami oltáhatatlan szomjúságot a szerelem isteni gyönyörűre, az vagy fából s nem

husból s vérből való, vagy — megcsinálhatja a végrendeletét.

Ennek a mindenkit meglevenítő érzésnek a hatása alatt élvezte ma este mindenki *Pálmay Ika* *Helénáját*. S mikor ezt mondjuk, ismét csak vissza kell térnünk arra, amit első bucsuestéje, a *Nebántsvirág*, alkalmából irtunk, hogy *Pálmay Ika* bucsuzkodásában csak egy lehangelő és szomorú van, az, hogy már elhagyja a szinpadot, amikor művészte teljes fényében és erejében ragyog.

Bátran merjük állítani hogy *Pálmay Ika* nem csak hogy nem hanyatlott, de emelkedett művészetében s azok az évek, amelyeket a német és az angol operett-szinpadon töltött, csak arra valók voltak, hogy grandiózus operett-egyénisége jobban, hatalmasabban és egész pompájában kifejlődjék.

Pálmay Ika soha sem volt nagyobb és tökéletesebb művészetében mint ma s valami sajtószertű játéka a természetnek, hangja ma csengőbb, színesebb és terjedelmesebb, mint valaha volt!

Minden impressziókat összefoglalva, nem mondhatunk egyebet, mint azt, hogy *Helénája* káprázatos volt. Káprázatos játékban, énekekben és kosztümökben egyaránt.

Valóban mintha csak minden tudását és erejét összeszedné, hogy minél letehetőlenebbé tegye magát nemcsak a mai generáció előtt, hanem a későbbi ivadékok előtt is, akik csakugyan nem fogják másból tudni, mint csak hírből, hogy volt egyszer egy *Pálmay Ika* ...

Az est külsőségei mindenben méltók voltak *Pálmay* Ikaéhoz. Ünneplték, mint egy szinpad-i királynőt, akinek hódolattal hajlik meg mindenki a nagy művésztét előtt.

(M—s.)

MŰVÉSZET.

A képzőművészeti tanács reformja. *Wlassics* miniszter már régebben elhatározta, hogy a képzőművészeti tanácsot, amely művészeti ügyekben tanácsadója volt a miniszternek, újjászervezi. Ez a tervet a legutóbbi években már alig működött, tagjainak egy része elhalt, az új tagok pedig inkább csak ad hoc megbízást kaptak. A művészek öt ízben kérelmeztek a tanács újjászervezését, amely ugy, a hogy van, nem felel meg céljának. Ezelőtt egy évvel a miniszter hírvl adta, hogy a tanácsot multhatatlanul újjászervezi, de előbb egy szakértő ankétát hív össze, hogy az újjászervezés összes részletei felől illetékes véleményt kapjon. Most arról értesülünk, hogy a képzőművészeti tanács újjászervezésének elabóratuma már készen fekszik a miniszter asztalán s már csak legfelsőbb jóváhagyásra van szükség, hogy az új szervezet megkezdje működését. Ankét nem lesz. Mint halljuk, a miniszter a tanácsot művészekből és mindazon hivataloknak előjáróból állítja össze, amelyk valamely irányban érintkeznek a művészet dolgaival. Egy másik hírvl szerint tervbe volt véve egy képzőművészeti inténdatura létesítése, ezt a tervet azonban elejtették.

Wlassics miniszter Rippl-Rónai kiállításán. Ma dében *Wlassics* miniszter megnézte *Rippl-Rónai* József külön kiállítását a Royal-szállóban. A minisztert a kiállító művész, azután *Balkay* Béla és *Huszár* Vilmos írók kalauzolták a kiállításra. *Wlassics* a legnagyobb érdeklődéssel tekintette meg a szép műtárgyakat és megelégedésének adva kifejezte, egy órai ottidőse után távozott.

A Múcsarnokból. A téli kiállítás a *Múcsarnok*-ban e hónap 13-ig marad nyitva. Holnap, csütörtökön, este lesz az utolsó esthangverseny. A koronás sorsjegyek huzását 17-ikén délután 4 órakor tartják meg. A művásárlások eredménye az idén igen kedvezőnek mondható. Eddig a vásárlások összege, a király és a kormány vásárlásain kívül, meghaladja a 45,000 koronát.

Cáfolat. A Budapesti Tudósító jelenti: Az a több lapban megjelent hírvl, minttha a Szépművészeti Múzeum igazgatói állására néve tárgyalások folyának, sőt a személyre néve is megállapodás jött volna létre, mint illetékes hírvlől értesülünk alaptalan.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Filológiai Társaság órákora. A Filológiai Társaság ma délután hat órakor tartotta XXVI. évi rendes közgyűlését az Akadémia kis-teremben. A közgyűlésen, melyet választmányi filológus vezért meg. *P. Theveret*: *Emil* előköt, a titkári tisztelet dr. *Katona* Lajos látta el. Az előköt megnyitó beszéd az év eseményeire tekintett vissza s utalt az e mult negyedszázad eredményeire is. A titkári jelentés teljes képét nyujtotta az egyesület ez évi működésének. A jelentést, melyet *Katona* Lajos titkár terjesztett elő, valamint a szavazásról bizottság jelentését tudomásul vették. Ezután közéletiállással megválasztották tiszteletbeli tagoknak *Csaplár* Benedeket, a budapesti priarista tanárt, *Brugmann* Károly lipseit, *Ostho*f Hermann heidelbergi és *Wilhelm* Adolf athéni tudósokat. A régi választmány újra megválasztották, mire a közgyűlés véget ért.

FARSANG.

(Az udvarképes körmagyar. Valóságos eseménye lesz a farsangnak az idei jurista-bál. A fényes mulatságot az Operában rendezik és jelen lesz a bálón a király is. A király elött fogja hatvannégy pár ragyogó díszmagyarban bemutatni a körmagyart. Ez a premiór gyönyörűen magaslik ki a tömörked bálí sablon közül, nagy értéket és kiváló dísz ad e mellett a bemutatónak, hogy a király is végig fogja nézni. Bizonyos dolog, hogy a legszebb magyar tánc megnyeri majd ő felsége tetszését is és így remélhető, hogy nemzeti táncművészetünknek ez az eredeti megnyilvánulása, miután a berlini udvarba már bevont, a budai vár udvari báljainak a táncrendjére is reákerül. Hogy a kezdeményezés érdemből mennyi illet bennünket, ez az érzés szinte eltűnik most e szép remény öröme középpontjára.

A jurista-bált az idén február közepé táján tartják meg, közvetlenül az első udvari bál után. Az udvari bál napja még ninosen meghatározva, ezért a jurista-bál napja sem biztos még, de minden valószínűség szerint február 12-ikén, kedden, lesz az Operaházban és összes termeiben az udvari bál után és a Park Klub-bál előtt. A bálbizottság, élén gróf Szapáry Pál elnökkel, szerényen működik, hogy a bál fénye méltó legyen ő felsége, a király megjelenéséhez, az erkölcsi és anyagi siker pedig a juristák nevéhez és Vörösmarty nevének kegyelvéhez. A bálón a királynak 64 pár ragyogó díszmagyarban fogja bemutatni a körmagyart. A bizottság nem csupán a jurista-íjűségéből alakult, hanem tagjaiul sikerült megnyerni egy a budapesti, mint a vidéki jogász-közönség előkelőseit. A bizottság tagjainak száma meghaladja az ezeret. Gróf Szapáry Pál elnök betek ota látogatásokat tesz a vidéken tartózkodó arisztokrácia hölgyeinél, hogy őket a bál védasszonyaiul megnyerje. A bizottság különben január 13-ikán este hat órákor az Országos Kaszinó első emeleti éttermében, gróf Szapáry Pál elnök tiszteletére, bankettet rendez, mely alkalommal a bál napját is publikálják és ő felsége fogadását beszél meg.

(Az Otthon mulatsága. Az Otthon írók és hírlapírók köre, e hó 13-ára hirdett az idei másodikké hírali estélyét egy héttel, azaz január 20-ára, elhalasztották. Az estély csak annál fényesebb lesz és hangversenyének műsora a legérdekesebb és legmulatságosabb számokat tartalmazza. Közreműködik Kinsky grófné Pálmay Ilka és kivüle legelső művészi erőink gondoskodnak a közönség szórakoztatásáról. A hölgyek részére, a jelentkezés sorrendjében, szíamozott ülőhelyeket ad ki a vigalmi bizottság. Közvetlenül a hangverseny után megkezdődik a táncmulatság, amelyhez Balogh Károly teljes zenekara szolgáltatja a zenét. Az a la carte étkezés az éjféli utáni szünőrában lesz. Az egész mulatság tartama alatt gazdag buffet áll a közönség rendelkezésére. Jegyek naponként átvehetőek délután 2-3 óra között, az Otthon kör helyiségében (Dohány-utca 76.)

(Elmaradt táncmulatság. A Saskőr január 12-ikére tervezett táncvígama közbejött akadályok miatt elmarad.

(A vasuti és hajózási klub estélye. A magyar vasuti és hajózási klub vigalmi bizottsága megállapította januári estélyeinek sorozatát. E szerint január 12-én házi hangverseny lesz, melyen Korán Mariska, operanékesnő, Humphrys Richard, gordonka-művész, Sopronyi Henrik hegedű-művész, Merkl Pipin urbölgy, Mathisz Nándor, Rudass János, Robitzek Gyula és Grosshauss Sándor ígérték meg közreműködésüket. Hangverseny után tánc lesz. Január 19-ikén táncmulatságot rendez a klub, január 26-ikán pedig felolvasást, társasvacsorával és táncokkal.

SPORT.

*. Korosolyázó versenyek. Az egyleti pálya nagy jégnapoknak néz elébe az idén. Január 19. és 21-ikén a hazai bajnoksáért lesznek versenyek, míg 27-ikén nemzetközi korosolyázó verseny lesz a világ-bajnoksáért, melyre sok külföldi egylet is Budapestre küldi legjobb korosolyázóit. A korosolyázó sport fellendülését jelenti az is, hogy a budapesti korosolyázó egylet a bécsi nemzetközi versenyekre is felküldi legjobb erőit. Hogy a kirándulás sikerrel fog járni, már most remélhető, mert a training nagyon oszpen folyik odakint a városigeti pályán a norvég Ostlund trainer személyes vezetésével. A műkorosolyázókat külön trainer készíti elő az idei mérkőzésekre.

*. A nizzai meeting. Holnap kezdődik Nizzában a híres téli meeting, mely minden évben egybegyűjti az egész sportmannvilág haute-créméjét a januári versenyekre. A meeting ezuttal hat nap lesz s minden napjának jut egy-egy szenzáció. Holnap a 20.000 frankos Prix de Monte Carlo dől el. Érdekes, hogy az idén még Németország sem küldött versenyzőket Nizzába s így a küzdelmek ezuttal kizárólag francia lovak részvételével fognak lefolyni.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Apa és fia. Erdődy Károly nyugalmazott városi hivatalnoknak sok baja volt Károly nevű 19 éves fiával, akit ki is tiltott a házából. De azért naponta 20 krajcárt adott a fiának zsebpénzül. A múlt év június 10-én a fia — mint rendszeren — ismét beállított a napi 30 krajcár apjához. Erdődy azonban kijelentette, hogy nem ad neki egy fillert sem. A fia erre oly dühbe jött, hogy baltát ragadott s agyon akarta vágni apját, aki ijedten menekült be a szobába. Ijedtében az ajtót is magára zárta. A fia ezután féktelen dühében össze-visszavagdalt mindent, amit csak talált, úgy hogy rendőrnök kellett őt ártalmatlanná tenni. Ma az apa feljelentésére zsarolás miatt került a fia a vádlottak padjára. A tárgyaláson, melyen Oláh bíró elnököt, az apa visszavonta panaszát és kijelentette, hogy nem akar vallani fia ellen. A fia tagadta, hogy ő atyját meg akarta volna ölni s azzal védekezett, hogy ingerültsége készítette a rombolásra. Dr. Gál alügyész a zsarolás vádját elejtette s csakis a közrend elleni kihágással vádolta meg. Ezért a törvényszék egy napi elzárásra ítélte. Az ítélet jogerős.

§§ Jelentés az ügyvédséletről. Az 1874: XXXIV. t.-c. 13. §-a értelmében a főnök a nála gyakorlaton levő ügyvédséletről magaviseletéről az ügyvédi kamarát évenként értesíteni köteles. Ez a jelentés mindenkor az év január havában adandó be. Minthogy azonban eddig ez a jelentés csak igen kevés főnök részéről érkezett be, a bejelentés kötelezettségének teljesítése az érdekelteknek ez uton is emlékeztetőbe hozatik.

TÁVIRATOK.

A délafrikai szabadságharc.

Hága, január 9.

Kvíreg környezetében beszéltek, hogy De Wet átadja Steynnak Oranje kormányozását, aztán két adjutánsával Fokföldre megy, hogy ott szervezze a fokföldi hollandusok felkelését. A boerok el vannak tőkélve, hogy felrobbantják az aranybányákat, ha hatalmukba kerülik.

Fokváros, január 9.

Az oranjei békebizottság nyílt levelet intézett Lord Kitchenerhez, amelyben kéri a fokföldi lakosságot, hogy törődjen bele az elkerülhetetlenbe és ne biztassa föl a harcoló boerokat hiu remények keltésével.

Fokváros, január 9.

A boerok mintegy husz mérföldnyire vannak Piquerbergfől. A Daily Mailnek jelentik Fokvárosból tegnapi kelettel: Tegnap ezeröttszáz boer érkezett Sutherlandba. Ugyanennek a lapnak jelentik Matjesfonteinből tegnapi kelettel, hogy a boerok Valencia felé vették útjukat, mert Sutherlandnál el volt zárva az út.

Fokváros, január 9.

Pickanewskloofnál, Piquetburg mellett kerékpáros önkéntesek boerokra bukkantak. Egy másik kerékpáros csapat segítségükre ment.

Cradock, január 9.

Egy 150 löny boer kommandó e hó 5-ikére való éjjel Kimberlétől hét mérföldnyire egy kralból, amelyet angol katonák őriztek, sok marháat hajtott el. Vryburgból azokat a lakosokat, akiknek nincs legálább két hónapra való eleségük, délre viszik.

Carnarvon, január 9.

A harmadik angol hadosztály nehéz tábortárcakkal ideérkezett. A város jól meg van erősítve.

A kiadói jog.

Berlin, január 9. A birodalom-gyűlés ma befeljezte a szerzői és kiadói jogra vonatkozó javaslat első olvasását és bizottsághoz utasította a törvényjavaslatot. Ma is majdnem az összes szónokok ellenezték a kiadói jog átruházhatóságát. Több oldalról oly intézkedéseket követeltek, melyek a hírlapoknak védelmet nyújtsanak a jogosulatlan utányomás ellen, míg mások azt a véleményét fejezték ki, hogy a sajtó jobban védekezhetik úgy, ha az irodalmi tolvajokat peitengere állítja. Holnap a birodalmi kancellár és a belügyek költségvetését tárgyalják.

Orosz-francia barátkozás.

Páris, január 9. Delessé külügyminiszter a következő táviratot küldte gróf Lambdorff orosz külügyminiszternek:

Fogadja külügyminiszterrel való kinevezéséhez legőszintűbb szerencsekívánataimat. Örömmel látom benne, valamint oly régi bizalmas viszonyunkban annak a zálogát, hogy még bensőbben fogunk együttműködni országaink közös érdekében.

Gróf Lambdorff erre ezt válaszolta:

Mélyen meghatottak azok a szerencsekívánatok, amelyeket küldeni szives volt és teljes szívvel köszönetet mondok értük. Excellenciát tudja, mily nagy értéket tulajdonítok személyes viszonyunknak és nem

fog kételkedni benne, hogy őszinte óhajátom, hogy hozzájárulhassak az országainkat összekötő benső és változhatatlan barátságunk a megerősítéséhez.

Krüger gyógyulása.

Hága, január 9. Krüger állapota annyira kedvező, hogy néhány nap múlva valószínűleg teljesen foglyogul. Orvosi jelentéseket nem adnak ki többé.

A porosz költségvetés.

Berlin, január 9. Az 1901. évi porosz állami költségvetés 2.649.014.606 márka bevételt és 2.431.484.802 márka rendes és 217.531.804 márka rendkívüli kiadást, vagyis összesen szintén 2.649.014.606 márka kiadást irányoz elő. Az előző évhez képest a bevételek 176.748.573 márkával emelkedtek. Ugyanilyen emelkedés mutatkozik a kiadásoknál is és pedig a rendes kiadásoknál 125.406.051 márka, a rendkívüli kiadásoknál 51.342.522 márka.

A weimari temetés.

Bécs, január 9. A szász-weimari herceg temetésén ő felségét Lohkowitz herceg tábornoszernagy, a budapesti IV. hadtest parancsnoka fogja képviselni. A temetésen jelen lesz a 64. gyalogezred tiszti küldöttsége is, amely ezrednek az elhunyt nagyherceg volt a tulajdonosa.

A panamai lázadás.

Washington, január 9. Az Egyesült-Államok panamai főkonzulja jelenti, hogy a fokföldi közelednek a városokhoz. A washingtoni külügyi hivatal szükség esetén erőlyes intézkedéseket szándékozik tenni az amerikai érdekek és a szoros kereskedelmi forgalmának megvédésére.

Bolgárok és törökök.

Szófia, január 9. A Sztipie mellett (koszovói vilajet) történt legutóbbi konfliktusra vonatkozólag a bolgár távirati ügynökség kerülő utakon Szófiába érkezett tudósítások alapján arról a verzioról ad hírt, hogy a bolgár banda, amely Novoszelo talu házaiban eltorlaszolta magát, két század török katonát teljesen megsemmisített. Minthogy utiab csapatok vonakodtak a lázadók ellen kivonulni, Mehmed basa, az akadémiai csendőrség parancsnoka felsőbb parancsra föltelgyverzett 40 börtönre ítelt embert, akiket azután békés lakosok ellen küldött abban a reményben, hogy ilyen módon elnyomja a lázadást.

Járványok Oroszországban.

Pétervár, január 9. A Vladimirovskzában (asztrakáni kormányzóság) kitört járvány és egy veszedelmes járványok Tekebat-tribekben, a kirgiz sivatagban való föllélege következtében Petrics Sándor oldenburgi herceget odarendelték, hogy a birodalom délkeleti kormányzóságaiban vezesse a járvány leküzdésére szükséges intézkedéseket. E végre a herceget a legtagabb hatalommal és jogkörrel ruházták föl.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, január 9. Az alsó-ausztriai Escompte Társaság mai rendkívüli ülésén hosszabb vita után elhatározták, hogy a 9.800.000 forintból álló alaptőkét, amely 500 forintos részvényekre oszlik fel, 40.000 darab névre szóló 400 koronás részvényre osztják fel, és új 200 koronás részvények kibocsátása által a társaság részvényitőkét 40 millió koronára emelik fel. Egy kérdésre válaszolva, a kormánybiztos kijelentette, hogy a kormányának e változtatás ellen nem lesznek elvi kifogásai.

Berlin, január 9. 100 millió 4%-os bajor kölcsönre a jegyzések 100%-kal végződtek. A 3%-os szászországi járadék kibocsátása 70 millió márkáig terjed. A német birodalmi kölcsön emisszióját 350 millió márkára becsülik, de csak február végéig fog végbemeni.

New York, január 9. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 10.1/8 (10.1/4). Január 9. 9.66 (9.67). Áprilisra 9.50 (9.60). New-Orleansban helyben 9.1/8 (—). — Petroleum: Stand white New Yorkban 7.70 (7.70). Stand white Philadelphiában 7.65 (7.65). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.25 (1.23). — Zsír: Western Steam 7.70 (7.60). Robe és Brothers 7.90 (7.70). — Tengeri irányzata szilárd. — Január 9. 46.1/4 (45.1/2). Márciusra — (—). — Májusra 44.1/4 (44.1/2). — Buza irányzata gyenge. Píros őszli helyben 82.1/4 (82.1/2). Január 9. 80.1/4 (81.1/2). Márciusra 81.1/4 (82.1/2). Májusra 82.1/4 (83.1/2). Juliusra — (—). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2.1/2 (2.1/2). — Kávét: fair Rio 7. sz. 7.1/4 (7.1/4). Jan.-ra 5.60 (5.70). Márciusra 5.80 (5.95). — Liszt: Spring Wheat clears 2.75 (2.80). — Cukor: 3.1/4 (3.1/2). — On: 26.62 (26.80). — Réz: 17.— (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, január 9. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Buza irányzata gyenge. Jan.-ra 74.1/4 (75.1/2). Márciusra — (—). — Tengeri irányzata szilárd. — Január 9. 36.1/4 (36.1/4). — Zsír: Január 9. 7.37 (7.20). Márciusra — (—). — Szalonna short clear — (7.35). — Sertésbűs: Január 9. 15.— (14.50). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Szizifusz.

Hősnöt keresem egy regényhez,
S már-már azt hittem, megtalálom.
Kész fejemben minden jelenet,
A fordulat, a szelid kimenet,
S mind megszakadt egy céfnaszálón!

Sötét dühvel kóborlok újra,
Harapok, ha valaki kérdez,
Hó-hullató magányos éjeken
Bús csillagok állását kímélem, —
S hősnöt keresek egy regényhez.

Szávay Gyula.

† **Sardou, a kadriill-táncos.** Sardou egyszer gyermekkorában bábra volt meghíva. El is ment a gyermek-mulatságra s mikor a terembe lépett, épp a francia négyest táncolták. Neki természetesen nem volt még táncosnője, az apró hölgyek már mind a kolonban álltak, ekkor *Victorien* urfi hirtelen elhatározással odalép egy már idősebb, de még mindig esinoros urhőgyhöz:

— Szabad kérnem, asszonyom?
— Ó, köszönöm szépen, én már öreg vagyok a táncra.

Victorien zavarba jött, de kisegítette őt a ház urnője:

— Ugyan asszonyom, tegyen kivételt e fiucska kedvéért: táncoljon.

A hölgy beleegyezett, de csak azzal a kikötéssel, hogy ifjú táncosa mindig figyelmezteti őt majd az egyes figurákra, mert ő már elfelejtette a négyest. Minden pompásan sikerült. Tánc után odamegy a fiatal *Sardou* a ház urnőjéhez:

— Asszonyom, ki az a hölgy, akivel táncoltam?
— *Philippe le Bas* akadémikusnak az anyja...
Közbevágott a fiucska:
— Az öngyilkossá lett *le Bas*nak, a konvent tagjának özvegye?

— Igen, felelte *Bois-Montné*, a ház urnője.
Az özvegynek tudomására jutott táncosának érdeklődése, magához hívatta őt és hosszasan elbeszélgetett vele s csak elbámult a fiúnak élénk eszejárásán, ötletes mondasáin. A francia forradalomról folyt a téma az érdekes pár közt s úgy az özvegy, mint a kis *Victorien* rajongó lelkesedéssel beszéltek a francia revolúció hőseiről.

Erre a találkozásra mindig meghatottsággal emlékezik vissza *Sardou* s a *Nouvelle Revue*-ben most jelent meg tollából az az előszó, melyet *le Bas* né naplójegyzetei elé írt.

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Írta: STEPNJÁK.

— A hetedik a saroktól. Világosság árad belőle. Bizonyára olvas. Leoslun cellája ötödik, Kleiné a harmadik a saroktól. Mindakettő sötét; bizonyára alszanak. Hanem azért ne bámulj olyan szemérmelenül egy börtönablakba, — tette hozzá megfogva kezét, — az őt megfigyel.

Andrej nem volt rá elkészülve, hogy ilyen közel jön ma *Borishoz*. Az a gondolat, hogy barátjától csak ez a vékony üvegablak választja el, roppantul megindította. Egy pillanatra örült gondolat cikázott át agyán, *Boris* nevét akarta kiáltani, talán felismeri. Zinának szinte el kellett ragadnia onnét.

Hallgatagon mentek tovább. Amikor már meglehetősen elhagyták a börtön terét, Andrej Zinához fordult.
— Megláthatna, ha nappal mennénk el mellette?

— Nem, — felelt Zina. — Az ablakok nagyon messze vannak a padlótól, s a fehér festékek vannak bemázolva, úgy, hogy semmi sem látszik át rajtuk. Hanem holnap megírom neki, hogy az éjjel elmentünk ablaka alatt és láttuk a világosságot cellájában. Örülni fog neki.

— En is írok neki. Lehet? — kérdezte Andrej.

— Hogyne, amennyit csak akarsz; mindent becsempészhetek hozzá: most is élénk levelezésben vagyunk. Hanem nehéz volt megnyerni őreit. Nem is tudod, hogy kétizben is hajszálya voltam a letartóztatástól. Mindig rossz emberekre vádaltam.

† **Dumas pére életéből.** Ismeretes, hogy az idősebb *Dumas* makkegészségű ember volt és nem kímélte a testi épességét soha. Egyszer kolerajárvány szedte Párisban áldozatait, az öreg *Dumas* nem igen törődött vele s azért éppúgy evett gyümölcsöt, mint azelőtt s amint bejött hozzá egy ebéd után a fia s csak elosodálkozik, hogy atyja mily lelki nyugalommal falatozik egy dinnyéből.

— Érthetetlen, mily könnyelmű vagy atyám, hiszen ily járványos időkben a legelembb elővigyázat az, hogy az ember ne egyék gyümölcsöt.

Mosolyogva felelte az öreg:

— Ugyan, hadd el. Epp most az ideje a dinnyevésnek: — soha oly olcsón nem lehetett vásárolni, mint most.

Egyszer színház után társaságba ment s teázás mellett arról folyt a szó, hogy ki mit csinálna, ha például egy tízezer frankkal telt erszényt találna az utcán. Egy csomó banális jelelet után így szólt *Dumas*:

— Tudják, mit csinálnék? *Ezer* frank jutalmat küldenék annak, aki oly szives volt, hogy elvesztette az erszényét.

† **Az amerikai néger „arisztokrácia“.** Az *Északamerikai Egyesült-Államokban* a négernek mintegy tízezer százalékát alkotják a népességnek. Bár már sok évtized múlt el a rabszolga-felszabadítás óta, a négereknek mégis csak nagyon korlátozott számban sikerül a szociális téren előrehaladni. Ezzel a nagyon is korlátozott számu „néger-arisztokráciá“-val foglalkozik most egy angol folyóirat.

1827-re terjednek vissza a néger fajnak hirlapi küzdelmei a jogai érdekében, s azóta a néger sajtó erőben mindinkább gyarapodott, úgy, hogy manapság már kétszáz amerikai újság van, amely a fajnak érdekéért száll sorompóba, ezeknek legnagyobb része természetesen napilap, van köztük továbbá sok heti és havi folyóirat is; a néger-zsurnalisztika élén T. Thomas *Fortune* áll.

Bár ugyszólván leküzdhetetlenek az akadályok, mégis nagyon sok a néger orvos és sebész, akik e pályán díszletes eredményeket értek el, pedig még csak közközházakba sem engedik őket gyakorlatra s így maguk voltak kénytelenek kórházakat alapítani, amelyekben néger orvosok felügyelete alatt képezhetik ki magukat az orvosi tudományban. Élő példája a négernek közt az orvosi tudomány magas fokának dr. *Daniel H. Williams*, akinek nagyon elterjedt gyakorlata van *Csikágóban* és aki a spanyol-amerikai háború alatt egy hadi kórház vezetője volt. Orvosokon kívül nagyon sok a teológus is a négernek közt.

† **Statiztika az új századról.** A német szobatudósok boldogan lélekzettek fel az új század kezdetekor, hogy lesz már ismét miről csinálni statisztikát s bár alig kezdődött még meg a század, máris a vé-

gére gondolnak és számításaikkal boldogítják már a világot. Örömiük telik a statisztikában s már rájöttek, hogy ebben a században az utolsó december 31-ike, tehát a 2000-ik évi *Szilveszter*-nap, vasárnapra esik majd, s így a 2001-ik új esztendő természetesen hétfőre. Az 1601. január elseje is hétfői napon volt és így épp ötszáz esztendővel azelőtt, 1401-ben esett az újév keddi napra, mint az idén.

† **A denevér életmódjáról.** A *Zoologist* című természettudományi folyóiratban C. *Oldham* angol természettudós egy fogva tartott denevér életmódját írja le. Az *Oldham* megfigyelte denevér egy elhagyott bánya tárnájából származott. A vizet a tenyérről, vagy egy esetet szőrérről szivesen vette, de a kukacot férgét otthagya; majd egy éjjeli lepkével kinálták meg, amelyet szintén visszautasított. De amikor hat ily lepkével együtt egy üvegborítót alatt magára maradt, egy óra múlva mind megette s csak a lábaikat s a szárnyaikat hagyta meg. Az éjjeli lepkékből kifogytak s így más táplálékot kellett keresni. Ismét csak a kukac-hoz tértek vissza, de cselled éteket s egy éjjeli lepke szárnyát kötötték a kukac-hoz. A oselvetés pompásan bevált: a denevér nekiesett az elébe helyezett szárnyas kukacnak s azontul elfogadta és megbecsülte eme zsákmányt is, sőt gazdájának ujjai közül is kiszedte. Azontul nagy étekvágya volt, sőt annyira ment, hogy a tengeri nyul nyersen húsdarabkát is elfogadta. S mégsem voltak képesek őt öt hétnél tovább életben tartani: nem lelett meg neki ez az életmód, vagy más baja volt, nem tudni.

Fogságának első napján igen dühös volt s s menten megharapta, aki szabadságától megfosztotta de néhány nap múlva már megszeliődött és egész bizalmassá vált. Csak ritkán repült; meglegedett azzal, hogy a szobában egyszer-kétszer körülrepesedett, azután leült. Ha függélyes felületre ült, akkor először fejfelé kapzkodott meg, utána pedig azonnal megfordult s karmaival beakaszodott olyképpen, hogy röptét azonnal folytathassa, amint arra szüksége támadna: jobban szeretett azonban az asztalon szaladgálni. Rendes időben üvegharang alatt volt, mely a légesere biztosítására lábakon nyugvó állukgatott deszkára volt állítva, de amint a deszkát elhúzták, a denevér a harang alul azonnal kibújt. A lámpavilág nem bántotta, lábaira és keze fejére támaszkodva, a világosságtól néhány centiméternyire maradt; ha a ruha ujjába, vagy a kéz alá iparkodott is néha visszavonulni az, úgy látszott, inkább a meleg, mint a sötétség kedvéért történt. Látása gyengének tűnt föl, hallása is közepes volt; legalább nem rezzent össze valamely hirtelen zajra. Mint például az ujjakkal való csettentésre, vagy az órafedél becsukására. Aivása mindig mély volt, este, kivételesen a nap folyamán is fölébredt és etetés előtt egy-két percig a kezében mindig fel kellett őt melegenitni, hogy mozgékonytá visszakapja. Mindig szomjas volt s kivált igen szivesen ivott tejet. A

Egész uton hazafelé *Boris*ről beszéltek, Zina, amint hazatért, megmutatta Andrejnak *Boris* fiacskájának arekéjét. Csak két napja kapta.

— Nem gyönyörű! — szolt anyai büszkeséggel, Andrej elé tartva kis kövér kezű, nyitott szájú, nagy szemű gyermeke képét.

— Szép gyerek — szolt Andrej. — Nem találod, hogy nagyon hasonlít *Boris*ra.

— Szakasztott az az arc, — szolt Zina. Örült, hogy idegentől is hallhatta ezt, s idővel épp olyan jó összeesküvő válik belőle, mint az atyja. Még alig egy éves s négy hónapos, s már erejéhez képest segítette elő a forradalmat.

Zina elmondta, hogy amikor *Kharkoff*ban az összeesküvőknek hadiszállást adott, magával vitte a gyermekot.

— Semmi sem adhatna a házatoknak olyan békét, ártatlan színt, — szolt mosolyogva, — mint egy kis gyermek jelenléte.

— Az én kis *Boriám* nagyon hasznos volt akkor. Nos mond, van-e valaki, aki ilyen korán kezdte összeesküvő pályáját, mint ő? Láthatod tehát, hogy alapos okom van állítani, hogy amire felnő, megállja a helyét.

Andrej azon reménynek adott kifejezést, hogy amikor a gyermek felnő, a házában nem lesz többé szüksége összeesküvőkre.

— S most mit tettél vele? — kérdezte. A fiatal asszony arca egy pillanatra elsötélt.

— Nem tarthatna magamnál, nehogy, ha letartóztatnak, a gyermeknek is meg kelljen kószolnia a börtönélet keserűségeit. Mégis korán volna. A gyermek most vidéken van *Boris* anyjánál. Nagyon szeretik s mindig irnak nekem róla. Remélem, hogy ha itt lebonyolítottuk az üzetlet, meglátogathatom...

Még késő éjjel is ott beszélgettek az ebéd-lőben, ahol Andrej számfára rögtönzött úgy állott. Vultis már rég lefeküdt. Zina kikérdezte *György*-ről, *Taniáról*, *Repin*ről... Feleletében a lányról valami különösét vélt felfedezni, s azért megkérdezte, hogy mi a baj. Olyan lábon voltak, amely megengedte ezt a kérdést. Hanem Andrej kitérő-

leg válaszolt. Könnyen nem tudott beszélni szíve fájdalomról s szűgyelte egy nőről Zina helyzetében mint komolyról beszélni.

HARMADIK FEJEZET.

Egy kis szórakozás.

Andrej és *Vasilij* a következő napok alatt keresztülmentek az összes szükséges procedurákon, s meglehetősen kényelemben telepedtek le a koreszmbán. Már vagy egy hónapot töltöttek ott, s a szöktetés még mindig nem történt meg.

Néhány nappal Andrej megérkezése után váratlan akadály gördült vállalkozásuk elé. A közönséges gazemberek száma a cellában, melyben *Berkut* és *Kuzmin* voltak, valami *Zuckat* nevű hamispénzverővel növekedett. Ez az igen gyanús gazember minden valószínűség szerint kiküldött kém volt. A cella őslakói közös akarattal elhatározták, hogy ameddig ettől a hivataln vendégtől meg nem szabadulnak, az alagut-ásásnak szünetelnie kell. Három hétig arra fordították egész figyelmüket és ügyességüket, hogy lehetőleg elviselhetően tegyék a jövővény életét. A kitartás győzött. A becses vendég végre is kénytelen volt térden állva könyörögni a börtönigazgatóknak, hogy tegyék át más cellába. Most ismét elkezdődött az ásás.

Az ilyen szünetek igen kellemetlenek voltak. Egyrészt kimerítették a pénzforrásokat, másrészt az idegüket tették tönkre. A vállalat főszervezői teljes tértelenségre voltak kárhoztatva. Örültség volna megköcskázni azt, hogy kompromittálják magukat a rendszer propagandista munkában, amely, mint másutt, *Dubravnik*ban is javában folyt. Ettől, meg más mentőlőt távol kellett magukat tartaniuk. Egy-néhány nap alatt befejezték a cselekmény színhelyének és a környező utcáknak pontos tanulmányát. Ezután nem volt más hátra, mint ülni és várni — türelemmel.

(Folytatása következik.)

denevér vacsorája után nagy szorgalommal tisztálkodott: egyik lábáról lefogva, ujjait nyaldosta, szőrét simogatta.

— Hírlapi kacskák. A külföldi lapoknak az az állása, hogy Paderewsky, a világhírű hegedűvirtuóz, párháiban esését, az örökké vidám Ernest Blumnek ismét alkalmat ad, hogy elcsevegjen egy francia lap hasábjain a hírlapi kacskákról.

Nem az első eset — írja Ernest Blum — hogy ilyfajta ujdonságok kerülnek bele a lapokba, mint Paderewsky halálhíre. Előnkem emlékezem, hogy egy kisebb újságot, amelynek nyolc óra hosszat én is munkatársa voltam, szenzációhajhászásból hasonló kacskával indítottunk meg. A lap első számában egy egész sereg nagynevű ember halálát jelentettük; én magam nekrológot írtam Scriberől, de csuluf megírtam, mert épp azon a napon nagy díszebédet adott Scribe és a lapok terjedelmesen írtak erről a lakomáról. Persze, hogy az egész világ kinevette az — én cikkemet. Lapunk második számában azt az ajánlatot tettük fiatal embereknek, hogy nagyhozományú feleséget keressünk mindegyiknek, ha lapunkra előfizetnek. Kaptunk is egy csomó levelet, de mintha összebeszéltek volna, valamennyi azt írta, hogy előbb háziasítsuk meg őket, majd aztán előfizetnek.

Nincs pokoliban mulató dolog a világban, mint mikor valaki a reggeli kávéja mellett olvassa el azt a sok bucsuzató beszédet, amit koporsója fölött mondotnak a jó barátok, de a kellemetenség érzése sem hiányozhatik, ha az ember a halálhírt olvassa. Magam tapasztalásából beszélhetek. Annak idején a *Rappel* munkatársa voltam; egyszer csak egy vidéki lapban azt olvasom, hogy hosszas szenvedés után jobblétre szenderültem; azt is megírta a lapocská, hogy mivel a közönség nem fogadta [szívesen egyik bohózatomat, a bukás előtti fájdalom ágyba döntött s önkézzel vettem véget életemnek. Persze, hogy kitört belőlem a kacagás. Másnap a családom egy, két, száz, hatszáz részvélevelet kapott, ugy, hogy majd beleőrültünk a nagy részvétebe. Néhány vidéki újság átvette halálomnak a híret, ekkor már valóságilag megstromolták a levélhódók a sok kondoleáló kártyával a lakásomat. Ez épp elég volt. Közvettem egy nyilatkozatot a lapokban:

Nem haltam meg életem virágjában, mint oly szépen megírták. — sőt igen jól ebédeltem ma; a feleségem sprángát lözött, tejfelel, mondhatom: pompás volt. E. Blum.

Ettől fogva aztán csak ötven részvélevelet kaptam naponta.

Azóta sokszor gondolkodtam a fölött, hogy milyen kellemetlen lesz, ha halálom híre már nem bosszankodhatom majd.

— A föld szaga. Faluhelyen estefelé, esős nap után érezhető a nedves földnek az a sajátos szaga, illata, amely jól esik az embernek, szinte tágtja a tüdőt. Azzal azonban, hogy mi okozza e szagot, még nem vagyunk tisztában. Eleinte azt gondolták, hogy a körlég villamosságából kiváló ózon; fölmerült továbbá a kérdés: vajjon ez nem a föld jellemző szaga e, mint ahogy a kausuknak s a bórnek is megvan a maga különleges szaga? M. G. Clarke Nuttal angol természettudós újabbán ismét fölvetette a kérdést és kimutatta, hogy e szag ama mikroszkópi és titokzatos világ egy részének működéséből keletkezik, amely ott is lakozik, ahol mi csak a szervetlen anyagok egybetömörülését látjuk. Ha valami rögtön veszünk kezünkbe mikroszkópikus megfigyeléssel a szervezetelek miriádjait találjuk benne, amelyek a növények határtalan országának legparányibb képviselői, észrevehetetlen gombácskák, amelyeknek létéről sokáig még sejtelmünk sem volt.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Fegyelmi eljárás. A tőzsde vezértikára a tőzsdetanács elnökénél egy ügyvéd részéről beérkezett feljelentés folytán maga ellen a fegyelmi eljárás megindítását és az illető ügyvéd ellen a megfelelő lépések megtételét kérte. A tőzsdetanács fegyelmi bizottsága ma elhatározta, hogy a tőzsdetanács holnaputáni ülésében javasolni fogja az ügy tárgyalását, hogy a szükséges intézkedések minden irányban megtörténjenek.

Az Országos Iparegyesület végrehajtó-bizottsága tegnap délelőtt *Matkovits* Sándor v. b. t. t. elnöklete alatt ülést tartott, melyen *Gelleri* Mór igazgató tett jelentést a folyó ügyekről. A kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyainak szabályozásáról szóló törvényjavaslat előadói tervezetét a bizottság szakelőadónak adja ki, az ipari alkalmazottak rokonszereseti viszonyai szempontjából leendő elbírálás végett. Az egyesülethez megkeresés érkezett, hogy az építendő új *Nemzeti Színház*nak idegen építész által

leendő tervezése ellen a budapesti építészek köréből kiindult mozgalomhoz az egyesület is csatlakozzék. A bizottság a mozgalomhoz csatlakozzék és főtérjesszéssel fordul a belügyminiszterhez, az új Nemzeti Színház palotájának magyar műépítész által leendő tervezése érdekében, egyúttal kiemelve annak a szükségességét, hogy az építendő palota felszerelési és berendezési tárgyai, amennyiben itthon beszerezhetők, kizárólag hazai készítményekből szerezzessenek be. Lovag *Falk* Zsigmond alelnök bejelentette a bizottságnak, hogy összeírta a vezetése alatt levő ipartelepen legutóbbi vizsgálatot tartott hatósági közvegek jegyzékét. A végrehajtó bizottság, tekintettel a gyakori vizsgálat által okozott zaklatásokra, elhatározta, hogy főtérjesszéssel intéz a kereskedelmi miniszterhez az iránt, hogy a különféle vizsgálatok lehetőleg egy bizottság hatáskörébe egyesíttessenek.

Szeszfőzői tanfolyam. *Dardányi* Ignác földművelésügyi miniszter a *hassai* m. kir. gazdasági tanintézetben szeszfőzők részére 1901. február hó 1-től tíz hétig tartó szeszfőzői tanfolyamot rendez. Felvételt végett január 20-áig lehet jelentkezni az intézet igazgatóságánál.

A Magyar Kereskedelmi Beszvénytársaság tegnap megtartott igazgatósági ülésén *Szekely* Mihályt, a kereskedelmi múzeumi és kiviteli osztály főnökét, a társaság cégvezetőjévé nevezte ki.

Liszt. (A *Budapesti Napló* tudósítójától.) A lefolyt héten a lisztüzletnek némi lendületet adott a gabonapiac szilárdasága és malmainak sikerült is, úgy helyben mint az osztrák tartományokban nagyobb mennyiségű lisztet elhelyezniük. Bár a malmok ezek kövekezésében a liszt árat telemetelt, mégis megcsappant az érdeklődés készáru iránt, mert a buzapiacon a lanyha iránzat ismét tért foglalt. Miután a régebbi kötések lebonyolítása is sok kívánni valót hagy hátra, malmaink készlete felszaporodott. A külföldről is érkeztek kisebb megrendelések.

A takarmánycikkek irányzata a hideg idő beállta folytán megszilárdult.

Table with 7 columns: Szám (0-6), Ar kor. (24.80-18.50), Finom korpa (15.50-10.80), Goromba korpa (8.60-24.20), Dara (A, B, C), Ár (8.60-24.20)

Átlagos árak 100 kilogrammonként, Budapestre szállítva, zsákostól értendő.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-ísvárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1901. évi január 9. Készlet 1528 darab. Erkezett 1279 darab. Összesen 2807 darab. Eladott 1560 darab. Maradt 1247 darab. Napj árak: 120-180 kilogramm súlyban 70-78 koronáig, 220-280 kilogramm súlyban 74-84 koronáig, 320-380 kgr. súlyban 76-86 K.-ig, Öreg nehéz paronkint 400-500 kilós 74-84 koronáig, Malac 60-100 kgrig --- korona. A vásár élénk.

A budapesti gabonafőzde.

Budapest, január 9.

A malmok ma kisebb mértékben vásároltak, miért is a forgalom csak 15.000 métermázsát tett ki. Az árak változatlanok maradtak.

A felhozatal e hó 7-től 8-ig 3651 mm., melyből 2296 métermázsát szállítottak el.

- Eladatok: Buza. Tiszavideki: 500 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 78 5 k. 7 K. 85 f., 500 mm. 78 5 k. 7 K. 80 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 82 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 72 1/2 f., 100 mm. 77 5 k. 7 K. 62 1/2 f., 100 mm. 74 5 k. 7 K. 45 fillér. Pestvárdi: 100 mm. 77 5 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 60 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 57 1/2 f., 600 mm. 77 5 k. 7 K. 55 f., 400 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 55 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 35 fillér. Raktárváru: 1000 mm. 73 7 k. 7 K. 07 1/2 f., 2750 mm. 76 k. 7 K. 45 f., 3000 mm. 75 8 k. 7 K. 32 1/2 f., 1000 mm. 76 3 k. 7 K. 55 fillér. Mind három hónapra. Rozs: 100 mm. 6 K. 35 f., 1000 mm. 7 K. 27 1/2 f., 600 mm. 7 K. 20 f., 150 mm. 6 K. 95 fillér. Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

Table with 4 columns: B u z a, Kilós, K-100, K-1g, Kilós, K-100, K-1g. Rows include Tiszavideki, Fehérmegyei, Pestvárdi, Búsági, Bőszi.

Table with 3 columns: Egyéb gabonafajták, Kilós, K-100, K-1g. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repce, Köles.

A határidőüzlet folyamán a következő költségek történtek:

Table with 2 columns: Item, Price. Rows include Buza áprilisra, Buza októberre, Rozs áprilisra, Zab áprilisra, Tengeri másra, Repce augusztusra.

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with 2 columns: Item, Price. Rows include Buza áprilisra, Rozs áprilisra, Zab áprilisra, Tengeri másra, Repce augusztusra.

Délután fél 5 órakor zárul:

Table with 2 columns: Item, Price. Rows include Buza áprilisra, Buza 1901. októberre, Rozs áprilisra, Zab 1901. áprilisra, Tengeri másra, Repce augusztusra.

A budapesti értéktőzsde.

Ma délelőtt tűz támadt a tőzsde nagytermében, mely azonban még az üzleti órák előtt el lett fojtva s következképp a tőzsde-forgalom a gabonacsarnokban lett tartva.

A hangulat az utóbbi napokhoz hasonlóan bágyadt, a forgalom alárendelt volt.

A járadékok és helyi piac értékei gyengék.

A déli tőzsde csaknem változatlan, csupán Államvasut örvendett némi keresletnek.

A valuták és érváltók változatlanok.

Az élváltás csendes.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 669.50—671.—, Osztrák hitelrészvény 663.75—666.50, Osztrák-Magyar Államvasut 670.50—673.—, Rimamurányi 464.—465.50, Közüti vasut 576.— korona.

A déli tőzsde nyugodt.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 669.—670.—, Osztrák hitelrészvény 662.75—664.50, Osztrák-magyar államvasut 670.—671.50, Koronajáradék 92.20—92.25, Jelzálog-hitelbank részvény 427.50—428.—, Leszámlító-bank 418.—419.—, Rimamurányi vasut részvény 464.—464.50, Közüti vasut 575.—576 korona.

Forgalomban került: Regále kárt. 98.60—99.35, I. magyar ált. biztosító 4700.—4800.—, Felsőmagyarországi bányá és kohó r.-t. 205.—210.—, Ganz r.-t. 2900.—2950.—, I. magyar részvénytársaság 2250.—2300.—, Polgári serfőző 150 korona.

Utótőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt:

Osztrák hitelrészvény 664.50, Magyar hitelrészvény 670.—, Leszámlító bank részvény 421.—, Rimamurányi vasut részvény 464.—, Osztrák-Magyar államvasut 671.75, Közüti vasut részvény 575.—, Villamos vasut részvény 294.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Hieremag: lucerna magyar 43.—48.—, korona, vörös aprószemű 48.—50.—, korona, vörös erdélyi —, korona, vörös búsági —, korona, középszemű 55.—55.—, korona, nagyszemű 61.—65.—, korona. Disznózsír: budapesti: 52.—52.50 korona, vidéki —, korona. Táblaszalonna: légszártított vidéki —, korona, városi 4 darabos 41.—42.—, korona, 3 darabos 45.—45.50 korona, süstölt —, korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—15.—, korona 120 darabos —, korona, 100 darabos 15.25—15.75 korona, 85 darabos 15.50—16.—, korona azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.75—14.—, korona, 100 darabos 14.75—15.—, korona, 85 darabos 15.50—15.75 korona. Szilva: szlavóniai 18.25—18.50 korona, szerbiai 16.50—17.—, korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonafőzde.

Bécs, január 9. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.)

A külföldi piacokról nem jött semmi kezdeményezés, mert Liverpool szilárd hangulatot jelentett, New-Yorkból ellenben kevésbé jó árfolyamokról érkezett hír, Páris pedig valamivel gyöngébb volt. Az itteni piacon üzlettelenség uralkodott s az árfolyamok már a forgalom megkezdődésekor elaprózódtak. Buza tavaszra 7.88—7.84, rozs tavaszra 7.75—7.71, zab tavaszra 6.34, tengeri május—júniusra 5.32—5.28 koronán kelt. A készáru piacán egy nagyobb malomnak volt köszönhető, hogyha a fogyasztás szalmora tartózkodása ellenére mégis kifejlődött valamelyes

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

Konczek F. Viktoria asszony vendégéleptével.

Paraszthecsület.

Melodráma 1 felvonásban. Zenéjét szerette Mascagni P. Szövegét írták Targioni-Tozzetti és Menasci. Fordította Radó Antal.

Santuzza	Konczek	Alfio	Beck
Lola	Payer M.	Lucia	Semsey
Turiddu	Alberti		

Utána:

A piros cipő.

Tánclegenda 4 képm. Zenéjét Mader Raul szerette. Szövegét Read H. írta. Choreografiáját Hassreiter J. készítette. Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

A böleső.

Színmű 3 felvonásban. Írta Brieux. Fordította: Gábor Ignác.

Marsanne	Bercsényi	Chantrou	Mibályfi
Marsanne-né	Rákosi	Az orvos	Gyenes
Girieu	Császár	Apáca	Dömjén
Laurence	Márkus	Louise	Boros

Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

Primadonnák.

Operett 3 felvonásban, egy változással. Szövegét írta: Pásztor Árpád. Zenéjét szerette: Mader Raul.

A gróf	Beöthy	Rózsika	Gombaszögi
Olivia	Margó	Felice mester	Füredi
Loptaké	Sziklai	Kovácsmester	Mátrai
Clairette	Szoyer	Pista	Lenkefi
Beppo	Ráthonyi	A rendező	Kardos

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetőek Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedésében Kossuth Lajos utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

A feleségem nem sikkes.

Vígjáték 3 felvonásban. Írták Busnach és Debril. Fordította Gotó Sándor.

Chaponet	Hegedűs	Saturnin	Szerémy
De Prefol	Góth	Beaucresson	Gyöngyi
Barbotin	Balassa	Alexis	Bárdi
Chaponeitlaoul	Tapolczai	Nanine	Haraszthy
Gabriella	Csilag T.	Montezuma	Pécsi
Eulália	Niké L.	Guadalquivir	Berzsei

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

Napfogyatkozás.

Böhözatos daljáték 3 felv. Szövegét és zenéjét írta: Ifj. Bokor József.

Csalavalahaj	Németh	Smitt	Horváth
Azra, leánya	Küry	Mariska	Bojár T.
Kinkán	Ujvári	Bözöke	Harmath
Dümbörgin	Kovacs	Jucika	Vasvári
Csicska	Erdélyi	Sárka	Róza
Palmerston	Hegyí	Zsuzsika	Nyíri

Kezdeté 7 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

A XIX. század.

Előadás 3 felvonásban, egy előjattékkal. Írta Pekár Gyula. Kezdeté 7 1/2 óraker.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1901. január hó 10-én.

A három testőr.

Polaesek	Vizvári	Hortovay	Latabár
Róza	Paulayné	Kosmetzky	Zilahy
Liza	Mészáros	Latorka	Gábfányi
Ráky	Náday	Bálint	Náday B.
Floris báró	Dezso	Csernay	Abonyi

Kezdeté 7 óraker.

Ángyán, Elischer, Herczel, Kétyi, Korányi, Laufenauer és Liebmann egyetemi tanár urak ajánlják a Szent István-védjegyű

Dupla Malátasört.

Kapható minden fűszer- és csemegé-kereskedésben. Árak: Nagy palack 40, kis palack 30 fillér (palack nélkül).

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-ker. Az előadás kezdete 8-ker.

Ma csütörtök, január hó 10-én:

2 nagy előadás

d. u. 1/2-kor nagy játékoncélú díszelőadás, a kenyérfosztás és népkönyha javára

Fregoli vendégjátéka

válogatott műsorral. Délután:

„CAMELEON“

1 felv. 5 személyben. előadja: FREGOLI és az „Eldorado“ című Varietében új megjelentek.

Este 8 óraker: 5 nagy előadás.

FREGOLI!!

vendégjátékának

utolsó hete.

Ma:

„BELAMPAGÓ“

(a gyors pincér).

1 felvonásban, 7 személyben előadja: Fregoli Lipót ur.

Fregoli heti műsora:

Holnap péntek: „A méh“.

Szombat, jan. 12-én: „Chamoleon.“

Továbbá:

Käthe és Armin József realisztikus, humorisztikus színházi parodisták.

Mde. Marquise Diane de Fontenay Statues vivants en blanc.

Miss Clara Ballerini a trapéz királynője.

A télikert kávéházban zene, reggel 5 óráig. Jegyek kaphatók a Mulató napi pénztáránál 9-11 óráig és délután 3-tól és este a pénztáránál, ugyanígy Weiss A. nagytársaság Károly-körút 26., térszede Andrássy-ut 38. és 26. szám alatt egész napon át.

FOLIES CAPRICE.

Ma:

9 óraker: Die gestohlene Mitgift.

10 óraker: Ő nem tud franciául.

11 óraker: Die Champagner nymphé.

Reggel 5 óráig cigányzene a pompás télikertben.

GOLIÁT MALÁTA SÖR

Kiváló üdítő ital és gyógycélokra szolgál

Ajánlják:

Dr. Korányi és Dr. Kétyi egyetemi tanár urak.

Idegbajokban, vérérgességnél, emésztési zavaroknál, gyengeségoknál stb. kitűnő sikerrel használhatók. Árak vidékre köbányai vasút állomásra szállítva 1 láda 30 nagy palack ... 17 K. 50 f. 1 ... 30 kis palack ... 13 K.

A láda és üres palackok 4 hónapig belüli bérmentes visszaadásakor 5 korona visszaszolgáltatók. Budapestben kapható minden fűszer- és csemegé-kereskedésben és poharanként a „Quisisana Automata Buffet“-be is.

Dupla maláta sör és világos márciusi sör ládánként 1 koronával olcsóbb. Ezen sörök eredeti minőségben hónapokig elállanak

MEGRENDELÉSI HELY: Királysórfőző Budapest-Kőbánya

Az asszony

férjét, leány az apját, rokon a rokont figyelmeztesse alábbi páratlan kedvezményre. Ma, midőn külön rovatot lehetne nyitni a tömeges baleseteknek, világra szóló az, amit lapunk nyújt előfizetőinek.

„Mindnyájunkat érhet baleset!“

A Budapesti Naplót ez vezette arra, hogy minden egyes előfizetőjé

ingyen biztosítja baleset ellen

halál esetén 2000 korona erejéig, rokkantság esetén 2000 kor. erejéig. A biztosítás egész költségét a Budapesti Napló kiadóhivatala fedezi.

Mindenki annyi időre van ingyen biztosítva, amennyi időre előfizet. A biztosítást a manheimi biztosító-társaság magyarországi vezérképviseletére végzi. Minden előfizető, régi és új egyaránt, egy mint a következő jogerőnyes biztosítási kötvényt kap:

Mannheimi biztosító-társaság Mannheimben. Magyarországi vezérképviselet Budapest, VI., Kemnitz-utca 10.

Alapítke: Nyolc millió márká. Erre befizetve: Két millió márká. Tartalék alap: Két millió márká. A részvényesek változóban a még be nem fizetett részvényükre fejé ben.

Balesetbiztosítási kötvény.

A Mannheimi biztosító-társaság biztosít jelen kötvény által, a tulajdoni általános feltételek mellett, T. .... urnak urnonok (lakóhely) (a név sajátkezüleg beírandó) mint a Budapesti Napló előfizetőjének az értékelés esetére: Kétezer korona összeg, a munkaképességnek élelfogytlan elviesztése (teljes rokkantság) esetére: Kétezer korona összeg, vagy a baleset mérvének megfelelő összeg. A biztosítás csak arra az időre érvényes, melyre az előfizetési díj lefizetett. — A biztosítás kezdődik az előfizetés 12 óraker és végződik az előfizetés lejártá után való napon déli 12 óraker.

Mannheimi biztosító-társaság magyarországi vezérképviselet Budapest.

Fényes, igazgató.

Előfizetési árak: egész évre 28 korona (14 frt), felővre 14 korona (7 frt), negyedévre 7 korona (3 frt 50 kr.), egy hónapra 2 kor 40 fillér (1 frt 20 kr.).

Az előfizetési összegek a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában József-körút 18. küldendők.

Egyetlen zenemű folyóirat, a VIII. évfolyamu

Zenélő Magyarország.

Megjelenik minden hó 1. és 15-én, mindenkor 10-10 oldal zenetartalommal, magyar dal, műdal, opera, tánc- és szalonzene legkiválóbb ujdonságaival, zongorára és hegedűre.

Ára negyedévi 6 füzetre 3 korona. Az egyetlen modern zenemű ujdonságokat közlő zenemű-folyóirat a kontinensen.

Ugyanott bárhol megjelent zenemű megrendelhető: A „Zenélő Magyarország“ kiadóhivatala Budapest, VI., Osengery-utca 62. Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk.

Olcsó tüzelőanyag
köszén brikket
 métermázsánként házhoz szállítva 1 frt 56 kr. Tüzelésével óriási pénz takaríthat meg. Megrendelhető: SZÉCSI GYULA olcsó budapesti köszénbrikket-gyárában VI., Lehel-utca 23. — Telefon 23-49.

Zsebórák
 5 évi jótállás mellett részletfizetésre kaphatók
Polgár Kálmán
 óras- és ékszer-üzletében
 Budapest, Erzsébet-körút 29. sz. Vidékre árjegyzék bérmentve.

A nap tüze

sem ragyog fényesebben az Arkanzas gyémánt-utánzatnál. Ezen gyémánt-utánzat kizárólag ajándéklapokban folio nélkül kapható fülbevalók, mellék, gyűrűk stb. elismert jutányos árak mellett. Továbbá nász és alkalmi ajándékok bronz, terrakotta, bór és más diszkrét ujdonságokéan.

MAGAZIN ARKANZAS Sterk Izsó
 Budapest, Teréz-körút 10. Abbajza kávéháza mellett.

CIMBALMOK
 kaphatók 35 főtől feljebb 500 forint.
Ujdonság! Ujdonság!
Ifjusági cimbalom
 alkalmas alkalmi ajándék, ugyanolyan hangos, mint a rendes cimbalom. 31, okt., 25 karu, 40 hangu, finom díőfa- v. fekete szekrényben teljesen felszerelve (verőkkel és hangoló kulccsal együtt) a külső kiállításához képest
18, 20, 22 és 24 frt.
 (Lábakkal ellátva 3 frittal több.)
Sternberg Armin és Test.
 cs. és kir. udv. hangszer-gyár Budapestben.
 Központi főraktár:
VII., Kerepesi-ut 36. szám.
Zongoraosztály: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Felső-körút sarkán). Zeneposta, Képes árjegyzék (minden cikkről külön) ingyen kapható, csak meg kell nevezni, hogy mitől hangszerrel kívánjuk az árjegyzék.

